

**T.C.
ANAYASA MAHKEMESİ**

ARAŞTIRMA VE İÇTİHAT BİRİMİ
(AR-İÇ)

KARARLAR BÜLTENİ

SAYI: 8

FASİKÜL: 3

ARALIK 2014

Anayasa Mahkemesi Başkanlığı

SEKİZİNCİ SAYI ÜÇÜNCÜ FASİKÜLE ÖNSÖZ

23 Eylül 2012 tarihinde bireysel başvurunun işlemeye başlaması ile birlikte Anayasa Mahkemesi yeni bir döneme girmiştir.

İlk olarak Mahkemenin karar veren yargısal oluşumlarının sayısında önemli bir artış meydana gelmiştir: Daha önce sadece Genel Kurul şeklinde karar verirken artık bireysel başvuruların kural olarak esası hakkında karar vermek üzere iki Bölüm ve kabul edilebilirliğinin tespiti için her bir Bölüm altında üçer Komisyon oluşturulmuştur. Mahkemenin Bölümleri ve Komisyonları arasında konu itibarıyla yetki açısından bir ayırım yapılmadığını belirtmek gerekir. Her Bölüm ve her Komisyon bireysel başvuruya ilişkin herhangi bir konuda karar alabilmektedir. Bu da Mahkemenin farklı birimlerinin verilen kararlardan haberdar olması zorunluluğunu getirmektedir.

İkinci olarak norm denetimi yaparken Mahkemenin verdiği kararların sayısı ve çeşidinin bireysel başvuruya göre son derece az olduğu bilinmelidir. Başvuru ve kararların sayısındaki bu artış, verilen kararların gerek Mahkeme çalışanları gerekse diğer muhatapları tarafından bilinir kılınması çabasını gerek kılmıştır.

Anayasa Mahkemesinin yargısal oluşumları kararlarını verirken daha önce kendisinin ve diğer oluşumların verdiği kararları dikkate almak zorundadır. Mahkemenin bu anlamda belki de *en zorlu sınavı içtihadta istikrarın sağlanmasıdır*. Bu zorluğun aşılması her şeyden önce içtihadın bilinebilirliği ile mümkündür. Ancak bu, Mahkemenin daha önceki içtihadını izlemek zorunda olduğu şeklinde anlaşılmalıdır. Bununla beraber eğer Mahkeme daha önceki içtihadını değiştirmek istiyorsa, bunun haklı ve ikna edici gerekçelerini ortaya koymalıdır ki hukuki güvenliğine saygı göstermiş olsun ve inandırıcılığını temin edebilsin.

Bireysel başvurunun muhataplarının da kararları bilmesi ve takibi önemlidir. Mahkemenin yerleşik içtihadını bilen kişiler, başvurularının başarı şansı konusunda belli kanaate sahip olacaklarından başvurularını ona göre formüle edecekler ya da başarı şansı yoksa hiç başvuru yapmayabileceklerdir. Böylece Mahkeme de gereksiz iş yükünden kurtulacaktır.

İçtihadın tanınmasında yaşanabilecek sıkıntıları aşmak ve onun bilinebilirliğinin sağlayacağı yararlar göz önünde bulundurularak Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nde Araştırma ve İctihat Birimine bu yönde bir görev de verilmiştir: *"Genel Kurul, Bölümler ve Komisyonlarca verilen ve içtihat açısından önem arz eden kararları takip ederek, bu konuda Mahkeme birimlerinde görev yapanların bilgilendirilmesi için dokümanlar hazırlamak ve gerekli çalışmalarını yapmak."* (md. 26/2ç)

Bu sebeple Anayasa Mahkemesinin Genel Kurul ve Bölümlerinden çıkan kararların herkes tarafından daha kolay bir şekilde bilinebilir kılınması için belli dönemler halinde kararın esaslı noktalarını ön plana çıkartarak anlatan bir Bülten çıkarılmasının yararlı olacağı düşünülmüştür.

Bültenin elektronik olarak her ay, basılı halinin ise aylık bültenleri bir araya getirecek şekilde üçer aylık dönemler halinde çıkarılmasının uygun olacağı değerlendirilmiştir. Elinizdeki bültenin içeriğinde Mahkeme tarafından ilgili dönemde verilen tüm kararlara değil sadece önceki içtihadın tekrarı niteliğinde olmayan ve dikkat çekici olduğu düşünülen kararlara yer verilmiştir. Ayrıca norm denetimi ve bireysel başvuruya ilişkin karar özetlerinin başında o ay içinde yayınlanan bütün kararların listesi ve çok kısa da bu kararların içeriğine ilişkin bilgiler verilmektedir. Bu listenin hazırlanmasında Bölümler Sekreterliği ve Yazı İşleri Müdürlüğü verileri esas alınmıştır.

Bültende kararların sunumunda yer alan başlıklardan;

“*Karar Bilgileri*”, kararın hangi yargısal oluşum tarafından verildiği, kararın tarihi ve sayısına ilişkin karar künye bilgisidir.

“*Sistemik Kavramlar Dizisi*”, o kararın ilgili olduğu kavramları ön plana çıkartmaktadır. Bu kavramlar anayasada geçen kavramlar olabileceği gibi (hukuk devleti vb.), Mahkemenin kendi içtihadını ile geliştirdiği kavramlar da (hukuk güvenliği, belirlilik ilkesi vb.) olabilir. Ayrıca bu kavramların mutlaka Mahkemenin esas incelemesine ilişkin olmasına da gerek yoktur. Usule ilişkin bir takım kavramların da (başvuru usulü, kişi bakımından yetkisizlik, açıkça dayanaktan yoksunluk vb.) burada yer almasının uygun olacağı düşünülmüştür. Bu kısmın temel amacı, kavramlar üzerinden giderek okuyucunun Mahkemenin belli alandaki içtihadına kolayca erişiminin sağlanmasıdır.

“*Kararın Özü*” başlığı altında kararın esas itibarıyla ilkesel anlamda ne anlattığı ifade edilmek istenmektedir. Mahkemenin bir hükme varırken hangi ilkeleri ve argümanları kullandığı kısa ve veciz bir şekilde aktarılmaktadır. Başka bir anlatımla başvurudan (norm denetimi ya da bireysel başvurudan) bağımsız olarak Mahkemenin bu kararda açıkladığı ilkeler ortaya konulmaktadır. Bir önceki başlıkta geçen kavramlar bir anlamda Mahkeme içtihadı ile açılmaktadır.

Eğer karar konusunda daha ayrıntılı bir bilgiye ihtiyaç duyulursa bu durumda “*Kararın özeti*” başlığına bakılması uygun olacaktır. Kararın özeti başlığının sunumunda da Genel Kurul ve bireysel başvuru kararlarının ayrı ayrı belirtilmesi yerinde olacaktır.

Norm denetimi kararlarında;

“*Kararın özeti*” üç ana kısma ayrılmaktadır. (1) numaralı kısımda kararın daha iyi anlaşılmasını sağlayacak temel bilgiler verilmektedir: Davanın konusu, dava konusu kuralın anlamı ile iptal veya itiraz talebinin gerekçeleri. Ancak bazı davalar esasa geçilmeden ilk inceleme aşamasında reddedildiğinden dolayı bu kısımda sadece kararın anlaşılmasına yarayacak hususlar belirtilmektedir.

(2) numaralı kısımda Mahkemenin ortaya koyduğu içtihadın daha geniş şekilde gerekçeleri ile açıklaması (kararın özü kısmındaki bilgilerin daha da detaylandırılması) yapılmaktadır. Genel Kurul açısından bu ilkeler Mahkemenin yarım asrı aşkın tecrübesi neticesinde daha önceki kararlar sayesinde artık yerleşik hale gelmiştir. Bir anlamda burada Mahkemenin içtihadı ilkeleri somut normun değerlendirilmesinden önce hatırlatılmaktadır.

(3) numaralı son kısımda ise içtihadı ilkeler çerçevesinde somut normun değerlendirilmesi yapılmakta ve Mahkemenin vardığı sonuç, hüküm bölümünde ortaya konulmaktadır.

Bireysel başvuruya ilişkin kararlarda ise;

“*Kararın özeti*” şu hususları içermektedir: (1) numaralı kısımda objektif bir şekilde hak ihlali iddiasını çevreleyen olay ve olguların özeti yapılmaktadır.

(2) numaralı kısımda başvuru konusunun iddiaları ve talebi sıralanmaktadır.

(3) numaralı kısımda Mahkemenin somut olay bağlamında ihlal iddialarını değerlendirirken kullanacağı ilkeler ortaya konulmakta ya da hatırlatılmaktadır.

(4) numaralı kısımda Mahkemenin söz konusu ilkeler çerçevesinde somut olaya ilişkin tespitleri yer almaktadır.

(5) numaralı son kısımda ise Mahkemenin vardığı sonuç kısa gerekçesiyle birlikte aktarılmaktadır.

Bültenin elektronik versiyonunda sayfanın en sonunda Genel Kurul ve Bölümlerin kararlarının aslına ulaşılmasını sağlamak amacıyla köprü oluşturulmuş, kararların yayınlandığı internet adresi verilmiştir.

ARAŞTIRMA VE İÇTİHAT BİRİMİ

İÇİNDEKİLER

2014 Aralık Ayında Anayasa Mahkemesi İnternet Sitesinde ve Resmi Gazete’de Yayınlanan Norm Denetimi Kararları Listesi	5
Genel Kurulun 3/10/2013 tarih ve E. 2012/103, 2013/105 sayılı kararı.	7
Genel Kurulun 14/11/2013 tarih ve E.2013/10, K.2013/130 sayılı kararı.	12
Genel Kurulun 27/3/2014 tarih ve E.2013/38, K.2014/58 sayılı kararı.	15
Genel Kurulun 27/3/2014 tarih ve E.2013/99, K.2014/61 sayılı kararı.	17
Genel Kurulun 22/5/2014 tarih ve E.2013/104, K.2014/96 sayılı kararı.	21
Genel Kurulun 3/7/2014 tarih ve E.2014/24, K.2014/122 sayılı kararı.	23
Genel Kurulun 3/7/2014 tarih ve E.2014/62, K.2014/125 sayılı kararı.	25
2014 Aralık Ayında Anayasa Mahkemesi İnternet Sitesinde ve Resmi Gazete’de Yayınlanan Bireysel Başvuru Kararları Listesi	29
İkinci Bölümün 18/9/2014 tarih ve 2013/1675 başvuru numaralı kararı.....	37
İkinci Bölümün 18/9/2014 tarih ve 2013/8463 başvuru numaralı kararı.....	41
İkinci Bölümün 18/9/2014 tarih ve 2013/3300 başvuru numaralı kararı.....	43
İkinci Bölümün 18/9/2014 tarih ve 2013/6585 başvuru numaralı kararı.....	45
Genel Kurulun 12/11/2014 tarih ve 2013/1461 başvuru numaralı kararı.....	48
Birinci Bölümün 15/10/2014 tarih ve 2012/543 başvuru numaralı kararı	51
Birinci Bölümün 15/10/2014 tarih ve 2012/731 başvuru numaralı kararı	54
Birinci Bölümün 15/10/2014 tarih ve 2012/827 başvuru numaralı kararı	56
Birinci Bölümün 15/10/2014 tarih ve 2013/4186 başvuru numaralı kararı.	58
İkinci Bölümün 18/9/2014 tarih ve 2013/7087 başvuru numaralı kararı.....	62

**2014 Aralık Ayında Anayasa Mahkemesi İnternet Sitesinde ve Resmi Gazete’de
Yayınlanan Norm Denetimi Kararları Listesi**

Sıra No	Esas Sayısı	Karar Sayısı	Kararın İlgili Olduğu Kanun/KHK	Resmi Gazete Tarih ve Sayısı
1.	E.2013/57	K.2013/162	6098 s. Türk Borçlar Kanunu	12.12.2014-29203
2.	E.2013/38	K.2014/58	6831 s. Orman Kanunu	12.12.2014-29203
3.	E.2013/127	K.2014/64	6100 S. Hukuk Muhakemeleri Kanunu	12.12.2014-29203
4.	E.2014/5	K.2014/65	6100 S. Hukuk Muhakemeleri Kanunu	12.12.2014-29203
5.	E.2013/104	K.2014/96	4458 s. Gümrük Kanunu	12.12.2014-29203
6.	E.2014/24	K.2014/122	6413 s. Türk Silahlı Kuvvetleri Disiplin Kanunu	12.12.2014-29203
7.	E.2014/50	K.2014/124	2863 s. Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma K.	12.12.2014-29203
8.	E.2014/62	K.2014/125	5846 s. Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu	12.12.2014-29203
9.	E.2014/9	K.2014/121	4706 s. Hazineye Ait Taş. Mal. Değ. ve Katma Değ. Ver. Kanununda D.Y.H.K.	12.12.2014-29203
10.	E.2013/124	K.2014/136	5271 s. Ceza Muhakemesi Kanunu	12.12.2014-29203
11.	E.2013/146	K.2014/137	2659 s. Adli Tıp Kurumu Kanunu	12.12.2014-29203
12.	E.2014/65	K.2014/150	2918 s. Karayolları Trafik Kanunu	12.12.2014-29203
13.	E.2012/103	K.2013/105	6354 s. Sağlık Bak.ve KHK.Değ.Yap.K.	17.12.2014-29208
14.	E.2013/10	K.2013/130	5901 s. Türk Vatandaşlığı K.	17.12.2014-29208
15.	E.2014/7 (D.İş)	K.2014/9	Demokrat Parti	24.12.2014 - 29215
16.	E.2013/99	K.2014/61	5237 s. Türk Ceza Kanunu	24.12.2014 - 29215

NORM DENETİMİ

KARARLARI

Karar Bilgileri:

Genel Kurulun 3/10/2013 tarih ve E. 2012/103, 2013/105 sayılı kararı.

Resmi Gazete: 17/12/2014-29208

Sistematik Kavramlar Dizisi:

Yaşam hakkı.

Maddî ve manevî varlığını koruma ve geliştirme hakkı.

Sağlık hakkı.

Hasta hakları.

Hastanın tedavi hakkı.

Kişinin sağlığı ve beden bütünlüğü üzerindeki tasarruf hakkı.

Hekimin hukuki hakları ve tıbbi etik kuralları.

Çalışma hürriyeti.

Eşitlik ilkesi.

Kararın Özü:

Anayasa'nın 56. maddesinin üçüncü fıkrasında, Devlete, herkesin hayatını, beden ve ruh sağlığı içinde sürdürmesini sağlama ödevi verilmiştir. Sağlık hakkı, insanların sağlıklarının korunması, hastalandıklarında iyileşmeleri, tıbbi bakım görebilmeleri ve tedavi edilebilmeleri için Devletin sağladığı her türlü imkândan yararlanma hakkıdır. Sağlık hakkı, insanların doğuştan kazandıkları vazgeçilemez ve devredilemez haklarının başında gelmektedir.

Sağlık hakkının tamamlayıcı unsurları arasında hasta hakları önemli bir yer kaplar. Hasta hakları, sağlık hizmetlerinden faydalanma ihtiyacı bulunan fertlerin, sırf insan olmaları sebebiyle sahip buldukları haklar olarak tanımlanabilir.

Anayasa'nın 5. maddesi de insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamayı Devletin temel amaç ve görevleri arasında saymıştır. Kanun koyucu, Devlete verilen bu görevlerin gereği olarak, kişilerin sağlıklı bir şekilde yaşam sürdürmelerini sağlamak amacıyla gerekli gördüğü yasal önlemleri almakla yükümlüdür. Sağlığa aykırı gördüğü uygulamaları kısıtlamak suretiyle kişilerin yaşamlarını sağlıklı bir şekilde sürdürmelerini sağlamayı amaçlaması belirtilen pozitif yükümlülüğün bir sonucudur.

Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen sosyal hukuk devleti, insan hak ve hürriyetlerine saygı gösteren, kişilerin huzur, refah ve mutluluk içinde yaşamlarını güvence altına alan, kişi ile toplum arasında denge kuran, güçsüzleri güçlüler karşısında koruyarak sosyal adaleti gerçekleştiren, bu bağlamda sağlık hizmetlerinden bireylerin yeteri kadar yararlanmasını sağlayan devlettir. Devlet, herkesin sağlık hizmetlerinden yararlanması için gerekli tedbirleri almalı, kişilerin sağlık hizmetlerinden yararlanmasını sağlamalıdır. Devlet, ekonomik ve sosyal alandaki görevlerini yerine getirirken uygulayacağı sınırlamalar, Anayasa'nın 13. maddesinin öngördüğü üzere, Anayasa'nın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olmamalıdır. Sosyal devlet olma niteliği gereği kişilerin yaşam haklarının korunmasını, gerekli ve en uygun sağlık hizmeti almalarını sağlamakla yükümlü olan Devletin bu yükümlülüğünü yerine getirmemesinin anayasal ilkelerle çelişeceği açıktır.

Anayasa'nın 17. maddesinin ikinci fıkrası "Tıbbî zorunluluklar ve kanunda yazılı haller dışında, kişinin vücut bütünlüğüne dokunulamaz; rızası olmadan bilimsel ve tıbbî deneylere tâbi tutulamaz." diyerek kişilerin kendi bedenleri üzerinde karar verme yetkisi olduğunu istisna tanıyarak vurgulamıştır. Devlet, pozitif bir yükümlülük olarak, yetki alanında bulunan tüm bireylerin yaşam hakkını gerek kamusal makamların, gerek diğer bireylerin, gerekse kişinin kendisinin eylemlerinden kaynaklanabilecek risklere karşı koruma yükümlülüğü altındadır. Dolayısıyla kişinin sağlığı ve beden bütünlüğü üzerindeki tasarruf hakkı, gerek kendisi gerekse üçüncü kişilerin müdahalesi yönünden mutlak ve sınırsız değildir. Bunun sağlık alanına yansımaları hastanın, hekimi tıbben uygun görmediği tedaviye veya ameliyata zorlayamamasıdır. Aksi durumda hekimin hukuki hakları ve tıbbi etik kurallarının yanında hastanın tedavi hakkı da ihlal edilmiş olur.

Kararın Özeti:

1. Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri Emine Ülker TARHAN ve Aytuğ ATICI ile birlikte 123 milletvekili 4.7.2012 günlü, 6354 sayılı Sağlık Bakanlığı ve Bağlı Kuruluşlarının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 1. maddesiyle 24.4.1930 günlü, 1593 sayılı Umumi Hıfzıssıhha Kanunu'nun 153. maddesine eklenen "Gebe veya rahmindeki bebek için tıbbi zorunluluk bulunması hâlinde doğum, sezaryen ameliyatı ile yaptırılabilir." biçimindeki ikinci fıkrasının iptalini talep etmiştir. Dava konusu kural ile gerek gebe gerekse anne rahmindeki bebek için tıbbi zorunluluk bulunması durumunda sezaryen ameliyatı ile doğum yaptırılacağı öngörülmüştür. Buna göre sezaryen ameliyatının yapılması için yalnızca anne adayının isteği yeterli olmayacak, tıbbi zorunluluk bulunması gerekecek, gerekliliğin olup olmadığına ise hekim karar verecektir. Dava dilekçesinde, pek çok ülkede sezaryen oranlarındaki artışa rağmen anne adaylarının seçim yapma haklarını ortadan kaldıran ya da hekimlere yönelik yaptırım tehdidini içeren bir düzenleme bulunmadığı, dava konusu düzenlemeyle anne istemli sezaryenin tıbbi bir endikasyon olmadığı düşüncesinin benimsendiği, hamile kadının istemediği ve muvafakat vermediği bir tıbbi müdahaleye maruz bırakıldığı, insan onurunun kişilerin kendi vücut bütünlükleri, maddi ve manevi varlıklarıyla ilgili karar verme hakkını ve bu hakkın hamile kadınların çocuklarını nasıl dünyaya getireceklerine ilişkin yöntemi seçme hakkını da içerdiği, kişinin maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkıyla kişinin hayatını beden ve ruh sağlığı içinde sürdürme hakkının birbiriyle kopmaz bir bağ içinde olduğu, bu hakların Anayasa'nın 17. ve 56. maddeleriyle birlikte bütüncül bir şekilde koruma altına alındığı, kişinin maddi ve manevi varlığının korunması ve geliştirilmesi hakkının saygı duyulması gereken bir hak olduğu, Devletin pozitif edimleriyle yaşama geçirilmesi gereken bir yükümlülük olarak belirlenmesine rağmen bu hakkın ölçsüz bir şekilde sınırlandırıldığı, hakkın kullanımını zayıflatarak hakkın özüne dokunulduğu, demokratik toplum düzeni gereklerinin yerine getirilmediği ve Anayasa'nın ruhu ve sözüne aykırı olmama ölçütünün de karşılanmadığı, bunların yanında kadın hastalıkları ve doğum uzmanı tabiplerin çalışma özgürlüğünü sınırlandırdığı, bu sınırlandırmanın ölçülülük ilkesine ve bu ilkenin alt ilkeleri olan "elverişlilik", "gereklilik" ve "orantılılık" ilkelerine aykırı gerçekleştirildiği, maddi durum iyi olanların yurtdışına çıkararak sezaryen ameliyatı olabilecekken diğer kişilerin bu hakka sahip olmadıkları, bu durumun da eşitlik ilkesini ihlal ettiği belirtilerek kuralın, Anayasa'nın 2., 5., 10., 13., 17., 48. ve 56. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasa Mahkemesi, Anayasa'nın 2., 5., 10., 17., 48. ve 56. maddelerini açıklamıştır. Buna göre, Anayasa'nın 56. maddesinin üçüncü fıkrasında, Devlete, herkesin hayatını, beden

ve ruh sağlığı içinde sürdürmesini sağlama ödevi verilmiştir. Sağlık hakkı, insanların sağlıklarının korunması, hastalandıklarında iyileşmeleri, tıbbi bakım görebilmeleri ve tedavi edilebilmeleri için Devletin sağladığı her türlü imkândan yararlanma hakkıdır. Sağlık hakkı, insanların doğuştan kazandıkları vazgeçilemez ve devredilemez haklarının başında gelmektedir. Yine Devlet, Anayasa'nın 17. maddesine göre, kişilere tanınmış olan yaşam hakkını güvence altına almakla yükümlüdür. Aynı maddede "*Herkes, yaşama, maddî ve manevî varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir.*" denilmektedir. Kişinin yaşam hakkı ile maddi ve manevi varlığını koruma hakkı, birbirleriyle sıkı bağlantıları olan, devredilmez ve vazgeçilmez haklardan olup Anayasa'nın diğer maddelerinde öngörülen nedenlerle sınırlanamaz.

Sağlık hakkının tamamlayıcı unsurları arasında hasta hakları önemli bir yer kaplar. Hasta hakları, sağlık hizmetlerinden faydalanma ihtiyacı bulunan fertlerin, sırf insan olmaları sebebiyle sahip buldukları haklar olarak tanımlanabilir. İnsan haklarının bir uzantısı olan hasta hakları, insan haklarının sağlık hizmetlerine uygulanması olarak değerlendirilebilir.

Anayasa'nın 5. maddesi de insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamayı Devletin temel amaç ve görevleri arasında saymıştır. Kanun koyucu, Devlete verilen bu görevlerin gereği olarak, kişilerin sağlıklı bir şekilde yaşam sürdürmelerini sağlamak amacıyla gerekli gördüğü yasal önlemleri almakla yükümlüdür. Sağlığa aykırı gördüğü uygulamaları kısıtlamak suretiyle kişilerin yaşamlarını sağlıklı bir şekilde sürdürmelerini sağlamayı amaçlaması belirtilen pozitif yükümlülüğün bir sonucudur. Dava konusu kuralın da, belirtilen yükümlülüğün gereği olarak kişilerin sağlıklı yaşam sürmeleri açısından tıbbi zorunlulukların esas alınmasını amaçladığı görülmektedir.

Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen sosyal hukuk devleti, insan hak ve hürriyetlerine saygı gösteren, kişilerin huzur, refah ve mutluluk içinde yaşamlarını güvence altına alan, kişi ile toplum arasında denge kuran, güçsüzleri güçlüler karşısında koruyarak sosyal adaleti gerçekleştiren, bu bağlamda sağlık hizmetlerinden bireylerin yeteri kadar yararlanmasını sağlayan devlettir. Devlet, herkesin sağlık hizmetlerinden yararlanması için gerekli tedbirleri almalı, kişilerin sağlık hizmetlerinden yararlanmasını sağlamalıdır. Devlet, ekonomik ve sosyal alandaki görevlerini yerine getirirken uygulayacağı sınırlamalar, Anayasa'nın 13. maddesinin öngördüğü üzere, Anayasa'nın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olmamalıdır. Sosyal devlet olma niteliği gereği kişilerin yaşam haklarının korunmasını, gerekli ve en uygun sağlık hizmeti almalarını sağlamakla yükümlü olan Devletin bu yükümlülüğünü yerine getirmemesinin anayasal ilkelerle çelişeceği açıktır.

Anayasa'nın 17. maddesinin ikinci fıkrası "*Tıbbî zorunluluklar ve kanunda yazılı haller dışında, kişinin vücut bütünlüğüne dokunulamaz; rızası olmadan bilimsel ve tıbbî deneylere tâbi tutulamaz.*" diyerek kişilerin kendi bedenleri üzerinde karar verme yetkisi olduğunu istisna tanıyarak vurgulamıştır. Devlet, pozitif bir yükümlülük olarak, yetki alanında bulunan tüm bireylerin yaşam hakkını gerek kamusal makamların, gerek diğer bireylerin, gerekse kişinin kendisinin eylemlerinden kaynaklanabilecek risklere karşı koruma yükümlülüğü altındadır. Dolayısıyla kişinin sağlığı ve beden bütünlüğü üzerindeki tasarruf hakkı, gerek kendisi gerekse üçüncü kişilerin müdahalesi yönünden mutlak ve sınırsız değildir. Birey bedeni

üzerinde tasarrufta bulunabilirse de bu tasarruf sınırlıdır ve bunun için başkasını da zorlayamaz. Üçüncü kişilerin kanunun cevaz vermediği tasarrufları, muhatabın rızasına dayansa da hukuka uygun değildir. Bunun sağlık alanına yansması hastanın, hekimi tıbben uygun görmediği tedaviye veya ameliyata zorlayamamasıdır. Aksi durumda hekimin hukuki hakları ve tıbbi etik kurallarının yanında hastanın tedavi hakkı da ihlal edilmiş olur.

Anayasal hakların kullanılması bakımından gelir dağılımı bir ölçüt değildir. Anayasa'da yer alan tüm hak ve hürriyetlerin kullanılması bakımından herkes eşittir. Anayasa'nın 10. maddesinin birinci fıkrasında herkesin, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşit olduğu belirtilerek her türlü ayrımcılık kesin bir dille reddedilmiş, aynı maddenin dördüncü fıkrasında ise *"Hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınmaz."* denilerek vatandaşlar arasında üstünlük olamayacağı bir kez daha vurgulanmıştır. Eşitlik ilkesinin amacı, aynı durumda bulunan kişilerin kanunlar karşısında aynı işleme bağlı tutulmalarını sağlamak, ayırım yapılmasını ve ayrıcalık tanınmasını önlemektir.

Anayasa'nın 48. maddesinin birinci fıkrasında, *"Herkes dilediği alanda çalışma ve sözleşme hürriyetlerine sahiptir."* denilmekte ve aynı maddenin gerekçesinde de *"Hürriyet temelinde dayalı bir toplumda irade serbestliği çerçevesinde ferdi sözleşme yapma, meslek seçme ve çalışma hürriyetlerinin garanti olunması tabiidir."* denilerek irade özgürlüğünün önemi vurgulanmaktadır. Anayasa'nın 48. maddesinde yer alan çalışma ve sözleşme özgürlüğünün, Anayasa'nın 13. maddesine aykırı olarak sınırlandırılmayacağı da açıktır.

3. Anayasa Mahkemesi, hekimin öncelikli görevinin, hastalıkları önlemeye ve bilimsel gerekleri yerine getirerek hastaları iyileştirmeye çalışarak insanın yaşamını ve sağlığını korumak olduğunu; bunların yanında hastasının zarar görmemesi ve tedavinin olumlu sonuçlanması için, bilimsel tüm kuralları yerine getirmek, hastanın durumunu ivedi bir şekilde saptamak, mevcut durumun gerektirdiği önlemleri eksiksiz biçimde almak ve uygun tedaviyi ivedi bir şekilde belirleyip uygulamak zorunda olduğunu; bu nedenle tedavi yönteminin belirlenmesi temel olarak hekimin görevi olduğunu; bu seçimi yaparken bilimsel kanaatine göre belirleyeceği en güvenilir yolu seçmesi gerektiğini; hekimin sahip olduğu bu hakların, aynı zamanda hastanın özgürce bilimsel ve etik kararlar verebilen bir hekim tarafından tedavi edilme hakkının da yansması olduğunu; dolayısıyla tedavi yöntemini belirleyecek olan hekimin, hasta tarafından bilimsel görüşüne aykırı teşhis ve tedaviye zorlanamayacağını; dava konusu kural ile doğumun gerçekleşmesinin iki yönteminden birinin tıbbi zorunluluk kavramına göre hekim tarafından tercih edilmesi öngörüldüğünü; kuralın sınırladığı hususun, anne adayının kendi isteği ile doğum yöntemini belirlemesi ve hekime bunu dayatabilmesi ile hekimin de tıbbi zorunluluk olmaksızın bu ameliyatı yapması olduğunu; kural ile hekime, tedaviye ilişkin bilimsel görüşünü ileri sürme ve uygulama konusunda yasal bir dayanak sağlandığını; sezaryen ameliyatını sağlık hizmetlerinden yararlanmaya engel olmayacak biçimde, tıp bilimine göre belirlenecek nedenlerle sınırlayan, bilimin gerekleri dışında herhangi bir yöntem dayatmayan dava konusu kuralın, kadının maddi ve manevi varlığını geliştirmeye engel olduğunun söylenemeyeceğini; doğumun gerçekleşmesinde sadece iki yöntemin olduğu dikkate alındığında, anne adayına hekimin bilimsel tercihini etkisiz kılacak üstün bir tercih hakkı verilmesinin, uygun görmediği tedaviyi uygulamaya zorlanacak hekimin çalışma hürriyetini daraltacağı; dolayısıyla bu durumun, hekimin tedavi yöntemini belirleme hakkına müdahale olacağı; oysa dava konusu kural, hekimin çalışma hürriyetini sınırlamamıştır. Bu nedenle de Anayasa'nın 48. maddesine aykırılıktan söz edilemeyeceğini; kuralın uygulanmasında

yaşanacak fiili durumların yasama faaliyetinin dışında olduğunu; diğer ülkelerin kuralları ile dava konusu kuralın eşitlik yönünden kıyaslanamayacağını; kuralın, gelir durumuna bakılmaksızın herkese uygulanacak objektif, soyut ve genel bir düzenleme niteliğinde olduğundan eşitlik ilkesine aykırı olmadığını belirterek kuralın, Anayasa'nın 2., 5., 10., 13., 17., 48. ve 56. maddelerine aykırı olmadığını karar vermiştir. Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Zehra Ayla PERKTAŞ, Engin YILDIRIM ile Zühtü ARSLAN bu görüşe katılmamışlardır.

[Kararın tam metni için web bağlantısı](#)

Karar Bilgileri:

Genel Kurulun 14/11/2013 tarih ve E.2013/10, K.2013/130 sayılı kararı.

Resmi Gazete: 17/12/2014-29208

Sistematik Kavramlar Dizisi:

Hukuk devleti ilkesi.

Vatandaşlıktan çıkma.

Vatandaşlık hakkı.

Eşitlik ilkesi.

Kararın Özü:

Anayasa'nın 66. maddesinde vatandaşlığın kanunda belirtilen hâllerde kaybedileceği kurala bağlanmış olup bunun dışında vatandaşlıktan çıkma konusunda başka bir anayasal hüküm bulunmamaktadır. Dolayısıyla, vatandaşlığın kaybedilmesiyle ilgili diğer hususlar kanun koyucunun takdirine bırakılmaktadır. Kanun koyucunun ise Anayasa'da belirtilen esaslara aykırı olmamak kaydıyla, vatandaşlıktan çıkmanın şartlarını ve hangi hâllerde vatandaşlığın kaybedileceğini gösteren kurallar koyabileceği hususunda takdir yetkisine sahip olduğu izahtan varestedir.

Vatandaşlıktan çıkma, vatandaşlık hukukunun temel esaslarından olan herkesin vatandaşlığını değiştirmede serbest olması ve hiç kimsenin keyfi olarak vatandaşlığını değiştirme hakkından yoksun bırakılmaması esasından kaynaklanan bir hak olarak görülmektedir. Uluslararası hukukta, İnsan Hakları Evrensel Beyanamesi'nin 15. maddesi ile Avrupa Vatandaşlık Sözleşmesi'nin 4. maddesinde de yer alan herkesin mutlaka bir vatandaşlığının olması ve vatansızlığın önlenmesi gerektiği yönündeki esas uyarınca kişinin vatansız kalmaması koşuluyla, vatandaşlıktan çıkmasının mümkün olduğu kabul edilmektedir.

Anayasa'nın 66. maddesinin, kişilerin vatandaş olma hakkını güvence altına alırken, bu haktan yararlanmak istemeyen kişilerin belirli koşullar altında bu haktan yararlanmamayı ve vatandaşlıktan çıkmayı tercih etme haklarının korunması gereğini dışladığı söylenemez.

Kararın Özeti:

1. Ankara 11. İdare Mahkemesi 29.5.2009 günlü, 5901 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanunu'nun 25. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (c) bendinde yer alan "...veya askerlik hizmeti..." ibaresinin iptalini talep etmiştir. Kanun'un 25. maddesinin (1) numaralı fıkrasında, Türk vatandaşlığından çıkmanın İçişleri Bakanlığının iznine bağlı olduğu belirtilmiş ve Bakanlığın çıkma izni veya çıkma belgesi verebilmesi için gereken koşullar dört bent hâlinde sayılmıştır. Fıkranın (c) bendinde yer alan itiraz konusu "...veya askerlik hizmeti..." ibaresiyle, Türk vatandaşlığından çıkmak için izin veya çıkma belgesi isteyen kişilere yönelik olarak, askerlik hizmeti nedeniyle aranan kişilerden olmamak şartı getirilmiştir. Başvuru kararında, vatandaşlığın kişiler için bir hak olmasının yanında bir takım ödevleri de barındırdığı, ancak öncelikle bir hak olarak düşünülmesinin vatandaşlığın özüne daha uygun olduğu, zira kişilerin belli koşullar altında bu haktan yararlanmamayı tercih edebileceği, temel bir hak olduğu hususunda tereddüt bulunmayan vatandaşlıktan

çıkmanın askerlik hizmeti nedeniyle aranan kişilerden olmamak koşuluna bağlanmasının bu hakkın özünü zedelediği, askerliğini yapmamış kişilerden askerlik nedeniyle aranmayanların vatandaşlıktan çıkmaları için bir engel bulunmadığı hâlde, bu hizmet nedeniyle aranan kişilerin vatandaşlıktan çıkmalarının olanaksız kılınmasının eşitlik ilkesine de aykırı olduğu belirtilerek kuralın, Anayasa'nın 10., 13. ve 66. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasa Mahkemesi, Anayasa'nın 2. maddesinde yer alan hukuk devleti ilkesini açıklamıştır. Bu ilkeye göre hukuk devleti, eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına saygılı, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adaletli bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, Anayasa ve hukukun üstün kurallarıyla kendini bağlı sayan, yargı denetimine açık olan devlettir. Kanunların kamu yararının sağlanması amacıyla yönelik olması, genel, objektif, adil kurallar içermesi ve hakkaniyet ölçütlerini gözetmesi hukuk devleti olmanın gereğidir. Anayasa Mahkemesine göre, Anayasa'nın "Türk Vatandaşlığı" başlıklı 66. maddesinde "Vatandaşlık, kanunun gösterdiği şartlarla kazanılır ve ancak kanunda belirtilen hâllerde kaybedilir. Hiçbir Türk, vatana bağlılıkla bağdaşmayan bir eylemde bulunmadıkça vatandaşlıktan çıkarılamaz. Vatandaşlıktan çıkarma ile ilgili karar ve işlemlere karşı yargı yolu kapatılamaz." denilmiştir. Buna göre, Anayasa'nın 66. maddesinde vatandaşlığın kanunda belirtilen hâllerde kaybedileceği kurala bağlanmış olup bunun dışında vatandaşlıktan çıkma konusunda başka bir anayasal hüküm bulunmamaktadır. Dolayısıyla, vatandaşlığın kaybedilmesiyle ilgili diğer hususlar kanun koyucunun takdirine bırakılmaktadır. Kanun koyucunun ise Anayasa'da belirtilen esaslara aykırı olmamak kaydıyla, vatandaşlıktan çıkmanın şartlarını ve hangi hâllerde vatandaşlığın kaybedileceğini gösteren kurallar koyabileceği hususunda takdir yetkisine sahip olduğu izahıtan varestedir. Yine Anayasa Mahkemesine göre, Anayasa'nın 13. maddesinde, temel hak ve hürriyetlerin bazı şartlar altında sınırlandırılabilmesi kabul edilmiştir. Buna göre, bu hak ve özgürlükler sınırlandırılırken sınırlamanın, Anayasa'nın ilgili maddelerinde belirtilen nedenlere bağlı olarak kanunla yapılması ve hakların özüne dokunmaması, Anayasa'nın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olmaması gerekir. Öte yandan Anayasa Mahkemesine göre, Anayasa'nın 10. maddesinde belirtilen "kanun önünde eşitlik ilkesi" hukuksal durumları aynı olanlar için söz konusudur. Bu ilke ile eylemli değil, hukuksal eşitlik öngörülmüştür. Eşitlik ilkesinin amacı, aynı durumda bulunan kişilerin kanunlar karşısında aynı işleme bağlı tutulmalarını sağlamak, ayırım yapılmasını ve ayrıcalık tanınmasını önlemektir. Bu ilkeyle, aynı durumda bulunan kimi kişi ve topluluklara ayrı kurallar uygulanarak kanun karşısında eşitliğin ihlâli yasaklanmıştır

3. Anayasa Mahkemesi, vatandaşlığın kişiler için öncelikle bir hak olmasının yanında bir takım ödevleri de barındırdığını; Anayasa'nın "Vatan hizmeti" başlıklı 72. maddesinde, vatan hizmetinin, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları için bir hak ve ödev olduğu kuralı yer almış ve bu hizmetin silahlı kuvvetlerde veya kamu kesiminde ne şekilde yerine getirileceği ya da yerine getirilmiş sayılacağına kanunla düzenleneceğinin belirtildiğini; bu maddenin, kanuni düzenlemelerle birlikte ele alındığında, vatan hizmetinin bugün için fiilen askerlik yükümlülüğü şeklinde yerine getirildiğinin görüldüğünü; kanun koyucunun, Anayasa'nın 72. maddesine göre bir vatan hizmeti olan askerlik görevinin ifası amacıyla hak ve özgürlüklerde sınırlama yapmasının mümkün olduğunu; Türk vatandaşlığından çıkmak için izin isteyen kişilere askerlik hizmeti nedeniyle aranan kişilerden olmamak şartını taşımaları hâlinde vatandaşlıktan çıkma izni veya çıkma belgesi verilebileceğini öngören itiraz konusu

kuralın, vatandaşlıktan çıkma hakkına sınırlama getirdiğinin açık olduğunu; itiraz konusu kuralda, askerlik hizmeti nedeniyle aranan kişilerin vatandaşlıktan çıkmasına izin verilmemesinin, Devletin, Anayasa'nın 72. maddesinden kaynaklanan ve askerlik hizmeti nedeniyle aranan kişiler üzerindeki tasarrufunun ortadan kalkmaması amacına dayandığının anlaşıldığını; dolayısıyla askerlik hizmeti nedeniyle aranan kişilerin vatandaşlıktan çıkma hakkının sınırlandırılmasının, kanunla, kamu yararı ve kamu düzeni gereği yapıldığı, meşru bir amaca dayandığı ve kamu düzeninin sağlanması amacıyla demokratik toplum düzeni bakımından alınması gereken tedbirler kapsamında kaldığında tereddüt bulunmadığını; ayrıca Türk vatandaşlığından çıkmak için izin isteyen kişilerin askerlik hizmeti nedeniyle aranan kişilerden olmaması yeterli olup askerlik hizmeti nedeniyle aranırken bir şekilde aranma durumu ortadan kalkan kişilerin Türk vatandaşlığından çıkmak için izin alabileceği hususu dikkate alındığında, kamu yararı ile kişi hak ve özgürlükleri arasında adil bir denge kurulduğunu, kamu düzeni ve güvenliğinin sağlanmasına yönelik sınırlamanın ölçülülük ilkesine ve demokratik toplum düzeninin gereklerine aykırı olmadığını açık olduğunu; askerlik yükümlülüğünü yerine getirmemiş ancak askerlik hizmeti nedeniyle aranan kişilerle, askerlik yükümlülüğünü yerine getirmemiş fakat askerlik hizmeti nedeniyle aranmayan kişiler aynı hukuksal durumda bulunmadıklarından bunlar arasında eşitlik karşılaştırması yapılamayacağını belirterek kuralın, Anayasa'nın 2., 10., 13. ve 66. maddelerine aykırı olmadığına karar vermiştir. Serruh KALELİ, Engin YILDIRIM, Hicabi DURSUN, Erdal TERCAN ile Zühtü ARSLAN bu görüşe katılmamışlardır.

[Kararın tam metni için web bağlantısı](#)

Karar Bilgileri:

Genel Kurulun 27/3/2014 tarih ve E.2013/38, K.2014/58 sayılı kararı.

Resmi Gazete: 12/12/2014-29203

Sistematik Kavramlar Dizisi:

Hukuk devleti ilkesi.

Adil yargılanma hakkı.

Masumiyet karinesi.

Kararın Özü:

Masumiyet karinesi kapsamında yer alan ve iddia edenin iddiasını ispatla yükümlü olması kuralı Anayasa'nın 38. maddesinin dördüncü fıkrasının bireylere sağladığı anayasal bir güvencedir. Madde gerekçesinde de bu konu açıkça ifade edilmiştir. Bununla birlikte kanunlar, bazı fiili durumların varlığını suçun maddi unsurunun gerçekleşmiş olması bakımından karine olarak kabul edebilmektedir. Genel anlamda suçun kanıtlanması yükümlülüğü iddia edende kaldığı sürece, savunmasını oluşturmak için ispat yükünü sanığa devreden kurallar ile hukuki veya fiili varsayımların olduğu durumlarda ispat yükünün yer değiştirmesi, masumiyet karinesine aykırılık taşımaz.

Kararın Özeti:

1. İspir Sulh Ceza Mahkemesi 31.8.1956 günlü, 6831 sayılı Orman Kanunu'nun 82. maddesinin dördüncü fıkrasının iptalini talep etmiştir. Kanun'un 82. maddesinin birinci fıkrasında, orman memurlarının bu Kanun'a aykırı davranan kişiler hakkında hüviyetlerini, ikametgahlarını ve suçlarının mahiyetini tespit ile suçlu ve varsa hazır bulunanlardan en az iki kimseye imzalatıracakları bir zabıt tanzim edecekleri ifade edilmiş, itiraz konusu kuralda ise söz konusu suç tutanağının aksi kanıtlanana kadar geçerli olduğu hüküm altına alınmıştır. Başvuru kararında, itiraz konusu kuralın kanuni delil sisteminin bir örneği olduğu ve belli hususların belli delillerle hâkimi bağlayacak şekilde ispat edilmesini öngördüğü, bu durumun hâkimin vicdani kanaatine göre karar vermesini engellediği, kuralın sanığa suçsuzluğunu ispat etme yükümlülüğü getirdiği, bunun da masumiyet karinesini ve adil yargılanma hakkını ihlal ettiği belirtilerek kuralın, Anayasa'nın 36. ve 38. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasa Mahkemesi, Anayasa'nın 36. maddesini açıklamıştır. Mahkemeye göre, herkesin, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile "adil yargılanma" hakkına sahip olduğu belirtilmektedir. Hukuk devletinde kanun koyucu, Anayasa'nın temel ilkelerine ve Anayasa'da öngörülen güvencelere bağlı kalmak kaydıyla, ispat usullerinin belirlenmesi konusunda takdir yetkisine sahiptir. Ancak belirlenen usul kurallarının, Anayasa'nın 36. maddesinde düzenlenen "adil yargılanma hakkı"nın öngördüğü güvencelere aykırılık taşımaması gerekmektedir. Adil yargılanma hakkının bir unsuru olan silahların eşitliği ilkesi ise kişinin maruz kaldığı haksızlık karşısında haklılığını ileri sürüp ispatlayabilmesini, yargı

mercileri önünde hakkını arayabilmesini ve davada ileri sürülen iddia ve delillere karşı eşit imkânlarla cevap verebilmesini gerektirir. Yine Anayasa Mahkemesi, Anayasa'nın 38. maddesinin dördüncü fıkrasını açıklamıştır. Mahkemeye göre, Anayasa'nın "*Suç ve cezalara ilişkin esaslar*" başlıklı 38. maddesinin dördüncü fıkrasında da masumiyet karinesi temel bir hak olarak güvence altına alınmış ve "*Suçluluğu hükmen sabit oluncaya kadar, kimse suçlu sayılamaz.*" denilmiştir. Buna göre, masumiyet karinesi, hakkında suç isnadı bulunan bir kişinin, adil bir yargılama sonunda suçlu olduğuna dair kesin hüküm tesis edilene kadar masum sayılması gerektiğini ifade eder.

3. Anayasa Mahkemesi, masumiyet karinesi kapsamında yer alan ve iddia edenin iddiasını ispatla yükümlü olması kuralının, Anayasa'nın 38. maddesinin dördüncü fıkrasının bireylere sağladığı anayasal bir güvence olduğunu; genel anlamda suçun kanıtlanması yükümlülüğünün iddia edende kaldığı sürece, savunmasını oluşturmak için ispat yükünü sanığa devreden kurallar ile hukuki veya fiili varsayımların olduğu durumlarda ispat yükünün yer değiştirmesinin, masumiyet karinesine aykırılık taşımadığını; Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin de birçok kararında ispat külfetini tersine çeviren hukuki veya fiili karinelerin varlığının masumiyet ilkesinin bertaraf edilmesi anlamına gelmediğinin, sanıkların savunma hakkının kısıtlanmaması, sanığa karineleri çürütme olanağının tanınması ve hâkimin sanığı şüpheden yararlandırmak konusundaki mutlak takdir hakkının bulunması durumunda, masumiyet ilkesinin ihlal edilmiş olmayacağını kabul edildiğini ve kanun koyucuların bu tür hükümler ihdas etmesini suçsuzluk karinesine aykırı bulmadığını (*Pham Hoang/Fransa*, B. No: 13191/87, §§ 33, 36); itiraz konusu kuralda öngörülen orman suç tutanaklarının aksi sabit oluncaya kadar geçerli olduğuna ilişkin hüküm de, aksi ispat edilebilen kanuni bir karine olduğunu; sanıkların orman muhafaza memurlarınca tutulacak tutanağın aksini yargılama sırasında gösterecekleri deliller çerçevesinde ispat etme hakkına sahip olduklarını; dolayısıyla, suç isnadını içeren tutanağın aksinin sanık tarafından yargılama sırasında her türlü delille ispat edilebilmesinin mümkün olması, hâkimin de bu yönde ileri sürülen iddiaları inceleyip kararını buna göre vermesi, bir başka ifadeyle suç tutanağının kişiyi yargılama yapmaksızın otomatik olarak suçlu hâline getirmediği dikkate alındığında, itiraz konusu kuralın, adil yargılanma hakkına ve bu hak kapsamında yer alan masumiyet ilkesine aykırı bir yönü bulunmadığını belirterek kuralın, Anayasa'nın 36. ve 38. maddelerine aykırı olmadığına karar vermiştir.

[Kararın tam metni için web bağlantısı](#)

Karar Bilgileri:

Genel Kurulun 27/3/2014 tarih ve E.2013/99, K.2014/61 sayılı kararı.

Resmi Gazete: 24/12/2014-29215

Sistematik Kavramlar Dizisi:

Hukuk devleti ilkesi.

Belirlilik ilkesi.

Egemenlik alameti.

Eşitlik ilkesi.

Devletin ceza siyaseti.

Düşünce ve kanaat özgürlüğü.

Ölçülülük ilkesi.

Elverişlilik, gereklilik ve orantılılık ilkeleri.

Kararın Özü:

Ceza yaptırımına bağlanan fiilin kanunun "açıkça" suç sayması şartına bağlanmış olmasıyla, suç ve cezalara dair düzenlemelerin şekli bakımından kanun biçiminde çıkarılması yeterli olmayıp bunların içerik bakımından da belirli amacı gerçekleştirmeye elverişli olmaları gerekir. Bu açıdan kanunun metni, bireylerin hangi somut eylem ve olguya hangi hukuksal yaptırımın veya sonucun bağlandığını belirli bir açıklık ve kesinlikte öngörebilmelerine imkân verecek düzeyde kaleme alınmış olmalıdır. Bu nedenle belirli bir kesinlik içinde kanunda hangi eyleme hangi hukuksal yaptırımın bağlandığının bireyler tarafından bilinmesi ve eylemlerin sonuçlarının öngörülebilmesi gerekir.

Anayasa'nın 26. maddesinin birinci fıkrasında, ifade özgürlüğü güvence altına alınmış, ikinci fıkrasında ise bu özgürlüğün sınırlandırılması sebeplerine yer verilerek bu hakkın mutlak olmadığı ve maddede belirtilen nedenlerle sınırlandırılabilmesi kabul edilmiştir. Ancak, ifade özgürlüğünün sınırlandırılabilmesi için belirtilen nedenlerden birinin varlığı yeterli olmayıp temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılması rejimini belirleyen Anayasa'nın 13. maddesine de uyulması gerekmektedir.

Kararın Özeti:

1. Çankırı 1. Asliye Ceza Mahkemesi 26.9.2004 günlü, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 300. maddesinin (1) numaralı fıkrasının iptalini talep etmiştir¹. İtiraz konusu kuralda, Türk Bayrağını yırtarak, yakarak veya sair surette ve alenen aşağılayan kişinin bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılacağı, Anayasa'da belirlenen beyaz ay yıldızlı al bayrak özelliklerini taşıyan ve Türkiye Cumhuriyeti Devletinin egemenlik alameti olarak kullanılan her türlü işaret hakkında da bu hükmün uygulanacağı hususu düzenlenmektedir. Buna göre kuralda, Anayasa'da belirlenen beyaz ay-yıldızlı al bayrak

¹ Diğer iptal istemleri ilk inceleme aşamasında esasa girilmeden reddedilmiştir.

özelliklerini taşıyan ve Türkiye Cumhuriyeti Devletinin egemenlik alameti olarak kullanılan her türlü işaretin aşağılanması, Türk Bayrağının aşağılanması ile eşdeğerde sayılmıştır. Başvuru kararında, itiraz konusu kural uyarınca bayrak yanında bayrak özelliğinde olan ve egemenlik alameti olarak kullanılan her türlü işareti aşağılama fiilinin cezalandırıldığı ancak bu hususun açık ve bilinebilir bir içerikte olmaması nedeniyle belirsizlik oluşturulduğu ve böylece hukuk devleti ilkesiyle çelişildiği, 5237 sayılı Kanun'un 301. maddesinde, Devlete ve Devletin egemenlik yetkisini kullanan organlarına yönelik suç için öngörülen yaptırımın üst sınırının iki yıl olmasına rağmen Devletin egemenlik alameti olan bayrağı veya bayrak özelliklerini taşıyan işaretlerinin, Devletin egemenlik yetkisini kullanan organlarından daha üstün tutularak daha ağır yaptırım öngörülmesinin korunan değerler açısından eşitlik ilkesine aykırılık oluşturduğu, itiraz konusu kuraldaki suçun hukuki konusu ile aynı maddenin (2) numaralı fıkrasında düzenlenen "*İstiklal Marşını alenen aşağılama*" suçunun hukuki konusunun eşit ve aynı önemde bulunmasına rağmen (1) numaralı fıkrada daha ağır bir yaptırım öngörülmesinin Anayasa'nın 14. maddesine aykırı olduğu, itiraz konusu kuraldaki belirsizlik, orantısızlık ve ölçsüzlüğün hakkın özüne dokunduğu belirtilerek kuralın, Anayasa'nın 2., 10., 11., 13., 14., 25., 26. ve 90. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasa Mahkemesi, Anayasa'nın 2. maddesinde yer alan hukuk devleti ilkesini açıklamıştır. Mahkemeye göre, hukuk devleti, insan haklarına dayanan, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, eylem ve işlemleri hukuka uygun olan, her alanda adaletli bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukuku tüm devlet organlarına egemen kılan, Anayasa ve kanunlarla kendini bağlı sayan, yargı denetimine açık olan devlettir. Hukuk devletinin temel ilkelerinden biri de "*belirlilik*"tir. Bu ilkeye göre, yasal düzenlemelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuya yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır ve uygulanabilir olması, ayrıca kamu otoritelerinin keyfi uygulamalarına karşı koruyucu önlem içermesi de gereklidir. Belirlilik ilkesi, hukuksal güvenlikle bağlantılı olup, bu ilke gereği birey hangi somut eylem ve olguya hangi hukuksal yaptırımın veya sonucun bağlandığını, bunların hangi müdahale yetkisini doğurduğunu bilmelidir. Birey ancak bu durumda kendisine düşen yükümlülükleri öngörebilir ve davranışlarını belirler. Hukuk güvenliği, normların öngörülebilir olmasını, bireylerin tüm eylem ve işlemlerinde devlete güven duyabilmesini, devletin de yasal düzenlemelerde bu güven duygusunu zedeleyici yöntemlerden kaçınmasını gerekli kılar. Anayasa Mahkemesi, Anayasa'nın 10. maddesini açıklamıştır. Buna göre, "*kanun önünde eşitlik*" ilkesi, hukuksal durumları aynı olanlar için söz konusudur. Bu ilke ile eylemli değil, hukuksal eşitlik öngörülmüştür. Eşitlik ilkesinin amacı, aynı durumda bulunan kişilerin kanunlar karşısında aynı işleme bağlı tutulmalarını sağlamak, ayırım yapılmasını ve ayrıcalık tanınmasını önlemektir. Bu ilkeyle, aynı durumda bulunan kimi kişi ve topluluklara ayrı kurallar uygulanarak kanun karşısında eşitliğin çiğnenmesi yasaklanmıştır. Kanun önünde eşitlik, herkesin her yönden aynı kurallara bağlı tutulacağı anlamına gelmez. Durumlarındaki özellikler, kimi kişiler ya da topluluklar için değişik kuralları ve uygulamaları gerektirebilir. Aynı hukuksal durumlar aynı, ayrı hukuksal durumlar farklı kurallara bağlı tutulursa Anayasa'da öngörülen eşitlik ilkesi zedelenmez. Yine Anayasa Mahkemesi Anayasa'nın 25. ve 26. maddeleri açıklamıştır. Mahkemeye göre, Anayasa'nın 25. maddesinde herkesin, düşünce ve kanaat özgürlüğüne sahip olduğu, her ne sebep ve amaçla olursa olsun kimsenin düşünce ve kanaatlerini açıklamaya zorlanamayacağı hüküm altına alınmıştır. Anayasa'nın 26. maddesinin birinci fıkrasında, "*Herkes, düşünce ve*

kanaatlerini söz, yazı, resim veya başka yollarla tek başına veya toplu olarak açıklama ve yayma hakkına sahiptir...” denilmek suretiyle temel hak ve özgürlükler arasında yer alan ifade özgürlüğü güvence altına alınmıştır. Maddenin ikinci fıkrasında ise bu özgürlüğün sınırlandırılması sebeplerine yer verilerek bu hakkın mutlak olmadığı ve maddede belirtilen nedenlerle sınırlandırılabilmesi kabul edilmiştir. Buna göre, bu özgürlüğün milli güvenlik, kamu düzeni, kamu güvenliği ve maddede belirtilen diğer nedenlerle sınırlandırılması mümkündür. Ancak, ifade özgürlüğünün sınırlandırılabilmesi için belirtilen nedenlerden birinin varlığı yeterli olmayıp temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılması rejimini belirleyen Anayasa'nın 13. maddesine de uyulması gerekmektedir. Anayasa'nın 13. maddesi uyarınca ifade özgürlüğü, Anayasa'nın 26. maddesinde belirtilen nedenlere bağlı olarak yalnızca kanunla ve demokratik bir toplumda gerekli olduğu ölçüde sınırlandırılabilir. Ayrıca getirilen bu sınırlamalar, hakkın özüne dokunamayacağı gibi Anayasa'nın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz.

3. Anayasa Mahkemesi, itiraz konusu kuralda suçun kapsamı ve sınırları belirlenmiş olup kanun koyucu Türk Bayrağı'nın “egemenlik alameti” niteliğinden dolayı, Türk Bayrağı'ndan başka beyaz ay-yıldızlı al bayrak özelliklerini taşıyan her türlü işareti de egemenlik alameti sayarak himaye ettiğini; ancak bu işaretin Türkiye Cumhuriyeti Devletinin egemenlik alameti olarak kullanılması ve beyaz ay-yıldızlı al bayrak özelliklerini taşıması gerektiğini; kuralda yer alan ve belirsizliğe yol açtığı iddia edilen “her türlü işaret” ibaresi belli ölçüde soyut olmakla birlikte, bu kavramın beyaz ay-yıldızlı al bayrak özelliğini ve devletin egemenlik alameti olma niteliklerini birlikte taşıması gerektiğini; bu unsurları birlikte taşıyan “her türlü işaret”in kanun koyucu tarafından önceden tek tek belirlenmesindeki güçlük göz ardı edilemeyeceğini ve bu nedenle itiraz konusu kuraldaki ibare belirtilen unsurlar doğrultusunda uygulamada somutlaştırılacağını; başvuru kararında karşılaştırılan suçlar birlikte incelendiğinde, korunan hukuki yarar ve unsurlarındaki benzerliklere karşın, suçların nitelikleri, unsurları, cezaları, türleri, cezanın ağırlaştırıcı nedenleri yönünden tümüyle farklı olduklarını; bu durumda, farklı olan bu suçların karşılaştırılmaları mümkün olmadığından eşitlik ilkesine aykırı bir yön bulunmadığını; itiraz konusu kuralda bayrak ve bayrak özelliğinde olan ve egemenlik alameti olarak kullanılan her türlü işareti aşağılama fiili cezalandırılmakta olup milli hisleri rencide eden hareketlerin önlenmesinin amaçlandığını; itiraz konusu kuralın, Anayasa'nın 25. ve 26. maddelerindeki hakların gayesine uygun bir şekilde kullanılmasını son derece zorlaştıran veya onu kullanılmaz duruma düşüren kayıtlara bağlamadığını dolayısıyla bu hakların özüne dokunmadığını, devletin ülkesi ve milleti ile bölünmez bütünlüğünün, kamu düzeninin ve milli güvenliğin korunmasının gereği olarak, zorunlu bir sosyal ihtiyaçtan kaynaklandığını ve ülkenin milli birlik ve bütünlüğü gibi meşru bir amaç taşıdığı hususunda bir tereddüt bulunmadığını; dolayısıyla, itiraz konusu kuralla, kanunla ve Anayasa'nın 26. maddesinde belirtilen özel sınırlandırma nedenine bağlı kalınarak kamu düzeninin sağlanması amacıyla demokratik toplum düzeni bakımından alınması gereken tedbirler kapsamında ifade özgürlüğüne bir sınırlandırma getirildiğini, kuralda öngörülen cezanın da suçla korunan hukuki yarar dikkate alındığında orantılı olduğunu, ölçülülük ilkesine aykırı bir durumun bulunmadığını belirterek kuralın, Anayasa'nın 2., 10., 13., 25. ve 26. maddelerine aykırı olmadığına karar vermiştir. Engin YILDIRIM bu görüşe katılmamıştır. Kuralın Anayasa'nın 11., 14. ve 90. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

[Kararın tam metni için web bağlantısı](#)

Karar Bilgileri:

Genel Kurulun 22/5/2014 tarih ve E.2013/104, K.2014/96 sayılı kararı.

Resmi Gazete: 12/12/2014-29203

Sistematik Kavramlar Dizisi:

Hukuk devleti ilkesi.

Mülkiyet hakkı.

Vergi.

Bireysel yarar.

Kamusal yarar.

Kararın Özü:

Mülkiyet hakkı, herkese başkasının hakkına zarar vermemek ve kanunların koyduğu sınırlamalara uymak koşuluyla, sahibi olduğu şey üzerinde dilediği biçimde yararlanma, tasarruf etme, başkalarına devretme, kullanma, biçimini değiştirme, harcama ve tüketme olanağı verir.

Vergi, devletin vatandaşlardan kamu gücüne dayalı ve karşılıksız tahsil ettiği bedel olsa da idarece yapılmış olan vergi tahsilâtının fazla veya yersiz olduğu tespit edildikten sonra bu tahsilât, mükellefler için alacak hâline gelmektedir. Söz konusu alacak hakkı ile bu hakkın sahibine geç iade edilmesi durumunda ilgililiye faiz ödenmesinin de mülkiyet hakkı kapsamında olduğu açıktır.

Kararın Özeti:

1. Mersin 2. Vergi Mahkemesi 27.10.1999 günlü, 4458 sayılı Gümrük Kanunu'nun 216. maddesinin birinci cümlesinin iptalini talep etmiştir. İtiraz konusu kuralla gümrük vergileri ile bunların ödenmelerine bağlı olarak tahsil edilmiş gecikme faizinin veya gecikme zammının geri verilmesinde, yetkili idareler tarafından faiz ödenmeyeceği düzenlenmektedir. Başvuru kararında, Devlet işlerini yürütecek makamların hukuk düzenine bağlı olması gerektiği, vatandaşın peşin olarak ödediği ancak mahkeme kararıyla hukuka aykırılığı sabit hâle gelen vergilerin geri verilmesinde faiz ödenmesinin düzenlenmeyerek engellendiği, idarenin gümrük vergilerinin eksik tahsil edilmesi durumunda beyannamenin tescil tarihinden itibaren gecikme faizi (veya zammı) almasına karşın haksız tahsil edilen gümrük vergilerinin iadesinde faiz ödenmediği, kanun önünde eşitlik ilkesinin bu açıdan Devlet lehine ve vatandaşların aleyhine ihlal edildiği, hukuk sistemlerinde paranın sahibinden başkası tarafından kullanılmasının neden olacağı zararın tazmininin faiz ile karşılandığı, gerek kişi gerek Devlet yönünden alacağın zamanında ödenmemesi hâlinde ekonomik varlıkta enflasyon sebebiyle azalma olduğu, sonradan yapılacak iadelere faiz işletilmemesi veya vade tarihinden sonraki dönemlerde işletilmesinin kişi aleyhine mülkiyet hakkının ihlali anlamına geleceği dolayısıyla kuralın, Anayasa'nın 2., 10. ve 35. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasa Mahkemesi, Anayasa'nın 2. maddesinde yer alan hukuk devleti ilkesini açıklamıştır. Mahkemeye göre, hukuk devleti, insan haklarına dayanan, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, eylem ve işlemleri hukuka uygun olan, her alanda

adaletli bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukuku tüm devlet organlarına egemen kılan, Anayasa ve kanunlarla kendini bağlı sayan, yargı denetimine açık olan devlettir. Yine Anayasa Mahkemesi Anayasa'nın 35. maddesini açıklamıştır. Mahkemeye göre, Anayasa'nın 35. maddesinde herkesin, mülkiyet hakkına sahip olduğu; bu hakkın kamu yararı amacıyla, kanunla sınırlanabileceği; mülkiyet hakkının kullanılmasının toplum yararına aykırı olamayacağı hükme bağlanmıştır. Mülkiyet hakkı, herkese başkasının hakkına zarar vermemek ve kanunların koyduğu sınırlamalara uymak koşuluyla, sahibi olduğu şey üzerinde dilediği biçimde yararlanma, tasarruf etme, başkalarına devretme, kullanma, biçimini değiştirme, harcama ve tüketme olanağı verir. Vergi, devletin vatandaşlardan kamu gücüne dayalı ve karşılıksız tahsil ettiği bedel olsa da idarece yapılmış olan vergi tahsilâtının fazla veya yersiz olduğu tespit edildikten sonra bu tahsilât, mükellefler için alacak hâline gelmektedir. Söz konusu alacak hakkı ile bu hakkın sahibine geç iade edilmesi durumunda ilgiliye faiz ödenmesinin de mülkiyet hakkı kapsamında olduğu açıktır.

3. Anayasa Mahkemesi, itiraz konusu düzenleme ile Devletin, fazla veya yersiz yapılmış tahsilâtlar ile hazinesinde tuttuğu parayı kişilere iade ederken üzerinden uzun zaman geçmiş olsa bile faiz ödemediğini; düzenleme ile elde edilen kamusal yararın, kamu için öncelikli, genel menfaatleri koruyan, kamu hizmetlerinin sürdürülmesi için zorunlu bir durum olmayıp sadece Devlete başkasının mülkü üzerinde sebepsiz ve karşılıksız biçimde tasarruf etme hakkını verdiği; dolayısıyla itiraz konusu kuralın, kamu kurumları ile kişiler arasında kamu idarelerinin kamu gücüne dayalı olan yetkilerini kullanırken hatalı işlemleri nedeniyle oluşan alacak-borç ilişkilerinin alacaklı olan kişilerin aleyhine kamu kurumlarının da lehine bozulmasına sebebiyet verdiği; ayrıca kuralın, kamu kurumlarının borcunu ödemesini geciktirmede teşvik edici olduğunu ve vatandaşların Devlete olan güven duygusunu sarstığını; fazla veya yersiz tahsil edilen vergilerin iadesinde faiz ödenmemesine ilişkin kuralın, kişinin belli bir dönem için faiz gelirden mahrum kalması sonucunu doğurarak kamusal yarar ile bireysel yarar arasındaki dengenin bozulmasına ve mülkiyet hakkının ihlaline neden olduğunu belirterek kuralın, Anayasa'nın 2. ve 35. maddelerine aykırı olduğuna karar vermiştir. Kural, Anayasa'nın 2. ve 35. maddelerine aykırı görülerek iptal edildiğinden Anayasa'nın 10. maddesi yönünden incelenmemiştir.

[Kararın tam metni için web bağlantısı](#)

Karar Bilgileri:

Genel Kurulun 3/7/2014 tarih ve E.2014/24, K.2014/122 sayılı kararı.

Resmi Gazete: 12/12/2014-29203

Sistematik Kavramlar Dizisi:

Hukuk devleti ilkesi.

Belirlilik ilkesi.

Yasama yetkisinin devredilmezliği ilkesi.

Kararın Özü:

Kanun koyucunun bir kanunun yürürlüğe girmesini belli bir tarihe veya belli bir işlem yapılmasına bağladığı durumlarda belirsiz bir durumdan söz edilemez. Zira anılan tarih geldiğinde ya da bağlanan işlem gerçekleştiğinde yeni düzenleme yürürlüğe girecek olup söz konusu hâllerin gerçekleşmediği durumlarda ise eski düzenleme yürürlüğünü devam ettirecektir. Bu bakımdan ilgililer açısından herhangi bir uyumsuzluk durumunda hangi kuralın uygulanacağı yönünden bir tereddüt bulunmamaktadır.

Bir düzenleyici işlem; mevcut kanun hükümlerini değiştirmek ve ortadan kaldırmamakla birlikte, hakkında kanuni düzenleme bulunmayan bir konuyu asli, yani ilk elden ya da doğrudan doğruya düzenliyorsa, yasama yetkisinin devredilmezliği ilkesine aykırılık oluşturuyor demektir. Bununla birlikte, yasama organının asli kuralları koymakla yetinerek, tali ve uygulayıcı kuralları düzenleyici işlemlere bırakması mümkündür.

Kararın Özeti:

1. Askeri Yüksek İdare Mahkemesi Birinci Dairesi 31.1.2013 günlü, 6413 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Disiplin Kanunu'nun geçici 1. maddesinin (4) numaralı fıkrasının son cümlesinin iptalini talep etmiştir. İtiraz konusu kural, Kanun'un 49. maddesi gereğince Millî Savunma Bakanlığı ve İçişleri Bakanlığınca müştereken çıkarılacak olan yönetmelik yürürlüğe girinceye kadar, Kanun'un 45. maddesinin altıncı fıkrasının (c) bendi ile yürürlükten kaldırılan 926 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Personel Kanunu'nun 50. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi ve 94. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinde yer alan, disiplinsizlik ve ahlaki durum nedeniyle silahlı kuvvetlerden ayırma cezasını içeren hükümlerin uygulanmasına devam olunacağını düzenlemektedir. Başvuru kararında, hukuki belirlilik ilkesine göre toplum yaşamını belirleyen hukuk kurallarının açık, belli ve uygulanabilir olmasının gerektiği, yasama yetkisinin devredilemeyeceği, itiraz konusu kural ile Kanun'un bir maddesinin yürürlüğe girmesinin yürütme organına verilen yönetmelik çıkarma yetkisi ile mümkün hâle getirildiği, bu durumun ise yasama yetkisinin devri anlamına geleceği belirtilerek kuralın, Anayasa'nın 2. ve 7. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasa Mahkemesi, Anayasa'nın 2. maddesinde yer alan hukuk devleti ilkesini açıklamıştır. Mahkemeye göre, hukuk devleti, insan haklarına dayanan, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, eylem ve işlemleri hukuka uygun olan, her alanda

adaletli bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukuku tüm devlet organlarına egemen kılan, Anayasa ve kanunlarla kendini bağlı sayan, yargı denetimine açık olan devlettir. Hukuk devletinin olmazsa olmaz ilkelerinden biri belirliliktir. Belirlilik ilkesi, hukuksal güvenlikle bağlantılı olup bireyin, kanundan, belirli bir kesinlik içinde, hangi somut eylem ve olguya hangi hukuksal yaptırımın veya sonucun bağlandığını, bunların idareye hangi müdahale yetkisini verdiğini bilmesini zorunlu kılmaktadır. Birey ancak bu durumda kendisine düşen yükümlülükleri öngörebilir ve davranışlarını ayarlar. Yine Anayasa Mahkemesi Anayasa'nın 7. maddesini açıklamıştır. Mahkemeye göre, Anayasa'nın 7. maddesinde "*Yasama yetkisi Türk Milleti adına Türkiye Büyük Millet Meclisinindir. Bu yetki devredilemez.*" denilmektedir. Buna göre, Anayasa'da kanun ile düzenlenmesi öngörülen konularda yürütme organına genel ve sınırları belirsiz bir düzenleme yetkisinin verilmesi olanaklı değildir.

3. Anayasa Mahkemesi, kanun koyucunun bir kanunun yürürlüğe girmesini belli bir tarihe veya belli bir işlem yapılmasına bağladığı durumlarda belirsiz bir durumdan söz edilemeyeceğini; zira anılan tarih geldiğinde ya da bağlanılan işlem gerçekleştiğinde yeni düzenleme yürürlüğe girecek olup söz konusu hâllerin gerçekleşmediği durumlarda ise eski düzenlemenin yürürlüğünü devam ettireceğini; bu bakımdan ilgililer açısından herhangi bir uyuşmazlık durumunda hangi kuralın uygulanacağı yönünden bir tereddüt bulunmadığını; dolayısıyla itiraz konusu kuralın belirlilik ilkesiyle çelişen bir yönü bulunmadığını; itiraz konusu kural ile getirilen düzenleme, esasları belirlenmiş, çerçevesi çizilmiş, sınırları kanun koyucu tarafından düzenlenmiş olan Kanun hükmünün yürürlüğe gireceği zamanın belirlenmesine ilişkin olduğunu; kaldı ki bu durum, yeni kanunun uygulanma şekli için çıkarılması mecburi olan yönetmeliğin hazırlanmasının belli bir süre almasından kaynaklandığını; burada her ne kadar yönetmeliğin yayımlanmasının belirli bir süreye bağlanmadığı ve bu durumun belirsizlik oluşturacağı ileri sürülebilecek ise de yönetmelik yürürlüğe girinceye kadar olan dönemde bir boşluk söz konusu olmayıp hem önceki dönemde hem de sonraki dönemde kişiler için uygulanacak olan düzenlemelerin kanun ile yapılmış düzenlemeler olduğunu; kanun koyucunun, geçiş döneminde diğer hükümleri henüz yürürlükten kaldırmadığı dolayısıyla iradesini bu şekilde koruduğu gerçeği göz önüne alındığında yasama yetkisinin devrinden ve belirsizlikten söz edilemeyeceğini belirterek kuralın, Anayasa'nın 2. ve 7. maddelerine aykırı olmadığına karar vermiştir.

[Kararın tam metni için web bağlantısı](#)

Karar Bilgileri:

Genel Kurulun 3/7/2014 tarih ve E.2014/62, K.2014/125 sayılı kararı.

Resmi Gazete: 12/12/2014-29203

Sistemik Kavramlar Dizisi:

Hukuk devleti ilkesi.

Kanun koyucunun takdir yetkisi.

Adalet ve hakkaniyet ilkeleri.

Kararın Özü:

Hukuk devletinde ceza hukukuna ilişkin düzenlemelerde olduğu gibi idari yaptırımlar açısından da hangi eylemlerin kabahat sayılacağı, bunlara uygulanacak yaptırımın türü ve ölçüsü, yaptırımın ağırlaştırıcı ve hafifletirici nedenlerinin belirlenmesi gibi konularda kanun koyucu takdir yetkisine sahiptir. Ancak kanun koyucu kendisine tanınan takdir yetkisini anayasal sınırlar içinde adalet, hakkaniyet ve kamu yararı ölçütlerini göz önünde tutarak kullanması gerekir.

Kararın Özeti:

1. Karacabey 1. Sulh Ceza Mahkemesi 5.12.1951 günlü, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nun, 23.1.2008 günlü, 5728 sayılı Kanun'un 146. maddesiyle değiştirilen ek 10. maddesinin birinci fıkrasının (1) numaralı bendinin birinci cümlesinin iptalini talep etmiştir. Kanun'un 44. maddesinin birinci fıkrasında, fikrî mülkiyete konu hakların korunması ve etkin bir şekilde takibinin sağlanması amacıyla, sadece süreli yayınlar basan yerler dışında, fikir ve sanat eserlerinin tespit edilmesi ve çoğaltılmasına ilişkin materyalleri üreten ve/veya bu materyallerin dolum, çoğaltım ve satışını yapan veya herhangi bir şekilde yayan ve umuma arz eden yerlerin, Kültür ve Turizm Bakanlığınca ücret karşılığında sertifikalandırılacağı belirtilmektedir. Kanun'un ek 10. maddesinin birinci fıkrasının (1) numaralı bendinin itiraz konusu birinci cümlesinde ise Kanun'un 44. maddesi gereğince alınması zorunlu sertifikaları almaksızın faaliyet gösteren kişilerin mahalli mülki amir tarafından onbin Türk Lirasından otuzbin Türk Lirasına kadar idari para cezasıyla cezalandırılması öngörülmektedir. Başvuru kararında, sertifikasız faaliyette bulunma eylemi ile bu eylem için itiraz konusu kuralda öngörülen para cezasının orantısız olduğu, kuralın bu haliyle uygulanması durumunda küçük çaplı işletmelerin ekonomik varlıklarının sona ermesine sebebiyet verebileceği, bu durumun, çalışma hakkı ve ödevini düzenleyen Anayasa'nın 49. maddesiyle ve taraf ülkelere çalışma hakkının etkin kullanımını sağlama ödevi yükleyen Avrupa Sosyal Şartı ile bağdaşmadığı, kuralda yer alan "onbin Türk Lirasından otuzbin Türk Lirasına kadar idari para cezasıyla cezalandırılır" ibaresi nedeniyle uygulanacak para cezası bakımından idarenin ve hâkimin takdir yetkisinin sınırlandırıldığı, cezanın alt sınırı hususunda kademelendirme yapılmayarak tüm işletmeler için onbin Türk Lirasından başlayan para cezası öngörülmesinin eşitsizliğe neden olduğu belirtilerek kuralın, Anayasa'nın 2., 5., 10. ve 49. maddeleri ile temel hak ve özgürlüklere ilişkin uluslararası antlaşmalara kanunlar karşısında üstünlük tanıyan Anayasa'nın 90. maddesine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasa Mahkemesi, Anayasa'nın 2. maddesinde yer alan hukuk devleti ilkesini açıklamıştır. Mahkemeye göre, hukuk devleti, insan haklarına dayanan, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, eylem ve işlemleri hukuka uygun olan, her alanda adaletli bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukuku tüm devlet organlarına egemen kılan, Anayasa ve kanunlarla kendini bağlı sayan, yargı denetimine açık olan devlettir. Hukuk devletinde ceza hukukuna ilişkin düzenlemelerde olduğu gibi idari yaptırımlar açısından da hangi eylemlerin kabahat sayılacağı, bunlara uygulanacak yaptırımın türü ve ölçüsü, yaptırımın ağırlaştırıcı ve hafifletirici nedenlerinin belirlenmesi gibi konularda kanun koyucu takdir yetkisine sahiptir. Ancak kanun koyucu kendisine tanınan takdir yetkisini anayasal sınırlar içinde adalet, hakkaniyet ve kamu yararı ölçütlerini göz önünde tutarak kullanması gerekir.

3. Anayasa Mahkemesi, itiraz konusu kuralda öngörülen para cezasının, fikir ve sanat eserlerinin mevzuata aykırı şekilde çoğaltılması veya umuma arz edilmesinin karşılığını oluşturmayı, sadece alınması zorunlu sertifikayı almadan faaliyette bulunmanın karşılığını oluşturduğu göz önünde bulundurulduğunda, idari para cezasının alt sınırı, özellikle sertifika alma yükümlülüğünü yerine getirmeyen küçük çaplı işletmelerin, adaletli ve hakkaniyete uygun olmayan ölçüsüz bir yaptırımla karşı karşıya kalmalarına neden olduğunu; bu itibarla, sertifika almaksızın fikir ve sanat eserlerinin tespit edilmesi ve çoğaltılmasına ilişkin materyalleri üreten veya bu materyallerin dolum, çoğaltım ve satışını yapan veya herhangi bir şekilde yayan ve umuma arz eden işletmelerin, ekonomik büyüklüğü ve sınıfına göre adil bir denge gözetilmeden, itiraz konusu kuralla ölçülü ve makul olmayan idari para cezası ile cezalandırılmaları, hukuk devletinin gereği olan "adalet" ve "hakkaniyet" ilkeleriyle bağdaşmadığını belirterek kuralın, Anayasa'nın 2. maddesine aykırı olduğun karar vermiştir. M. Emin Kuz bu görüşe katılmamıştır. Kural, Anayasa'nın 2. maddesine aykırı bulunarak iptal edildiğinden Anayasa'nın 5., 10., 49. ve 90. maddeleri yönünden ayrıca inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

[Kararın tam metni için web bağlantısı](#)

**BİREYSEL BAŞVURU
KARARLARI**

**2014 Aralık Ayında Anayasa Mahkemesi İnternet Sitesinde ve Resmi Gazete’de
Yayınlanan Bireysel Başvuru Kararları Listesi**

Sıra No	Kararı Veren	Başvuru No	Kararın Sonucu
1	2. Bölüm	2014/1456	Yargılamanın sonucunun adil olmadığı ve gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği yönündeki iddiaların " <i>açıkça dayanaktan yoksun olması</i> " nedeniyle kabul edilemez olduğuna ve MAKUL SÜREDE YARGILANMA HAKKININ İHLAL EDİLMEDİĞİNE ilişkindir.
2	2. Bölüm	2014/1981	Yargılamanın sonucunun adil olmadığı iddiasının " <i>açıkça dayanaktan yoksun olması</i> " nedeniyle kabul edilemez olduğuna ve MAKUL SÜREDE YARGILANMA HAKKININ İHLAL EDİLDİĞİNE ilişkindir.
3	1. Bölüm	2013/5557	Yargılamanın sonucunun adil olmadığı ve gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği yönündeki iddiaların " <i>açıkça dayanaktan yoksun olması</i> " nedeniyle kabul edilemez olduğuna ve MAKUL SÜREDE YARGILANMA HAKKININ İHLAL EDİLMEDİĞİNE ilişkindir.
4	1. Bölüm	2013/6254	Yargılamanın sonucunun adil olmadığı iddiasının " <i>açıkça dayanaktan yoksun olması</i> " nedeniyle kabul edilemez olduğuna ve MAKUL SÜREDE YARGILANMA HAKKININ İHLAL EDİLDİĞİNE ilişkindir.
5	1. Bölüm	2013/7858	Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği yönündeki iddiaların " <i>açıkça dayanaktan yoksun olması</i> " nedeniyle kabul edilemez olduğuna ilişkindir.
6	1. Bölüm	2013/7887	Hukuk davasında MAKUL SÜREDE YARGILANMA HAKKININ İHLAL EDİLDİĞİNE ilişkindir.
7	2. Bölüm	2014/381	Hukuk davasında MAKUL SÜREDE YARGILANMA HAKKININ İHLAL EDİLDİĞİNE ilişkindir.
8	1. Bölüm	2013/4454*	İcra sürecine ilişkin adil yargılanma hakkının ihlali iddiasının " <i>açıkça dayanaktan yoksun olması</i> " nedeniyle kabul edilemez olduğuna ve MAKUL SÜREDE YARGILANMA HAKKININ İHLAL EDİLMEDİĞİNE ilişkindir.
9	1. Bölüm	2013/5879	Hukuk davasında MAKUL SÜREDE YARGILANMA HAKKININ İHLAL EDİLDİĞİNE ilişkindir.
10	2. Bölüm	2013/5318	Hukuk davasında MAKUL SÜREDE YARGILANMA HAKKININ İHLAL EDİLDİĞİNE ilişkindir.
11	2. Bölüm	2013/5703	Yargılamanın sonucunun adil olmadığı ve gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği yönündeki iddiaların " <i>açıkça dayanaktan yoksun olması</i> " nedeniyle kabul edilemez olduğuna ve MAKUL SÜREDE YARGILANMA HAKKININ İHLAL EDİLMEDİĞİNE ilişkindir.
12	2. Bölüm	2013/8575	Hukuk davasında MAKUL SÜREDE YARGILANMA HAKKININ İHLAL EDİLDİĞİNE ilişkindir.
13	2. Bölüm	2013/8720	Hukuk davasında MAKUL SÜREDE YARGILANMA HAKKININ İHLAL EDİLDİĞİNE ilişkindir.
14	2. Bölüm	2013/9059	Hukuk davasında MAKUL SÜREDE YARGILANMA HAKKININ İHLAL EDİLDİĞİNE ilişkindir.

Sıra No	Kararı Veren	Başvuru No	Kararın Sonucu
15	2. Bölüm	2013/2443	Yargılamanın sonucunun adil olmadığı iddiasının " <i>açıkça dayanaktan yoksun olması</i> " nedeniyle kabul edilemez olduğuna ve MAKUL SÜREDE YARGILANMA HAKKININ İHLAL EDİLDİĞİNE ilişkindir.
16	1. Bölüm	2014/4178	Hukuk davasında MAKUL SÜREDE YARGILANMA HAKKININ İHLAL EDİLDİĞİNE ilişkindir.
17	2. Bölüm	2013/7280	Hukuk davasında MAKUL SÜREDE YARGILANMA HAKKININ İHLAL EDİLDİĞİNE ilişkindir.
18	2. Bölüm	2014/2228	Hukuk davasında MAKUL SÜREDE YARGILANMA HAKKININ İHLAL EDİLDİĞİNE ilişkindir.
19	2. Bölüm	2014/4506	Yargılamanın sonucunun adil olmadığı iddiasının " <i>açıkça dayanaktan yoksun olması</i> ", icranın teminatsız geri bırakılması nedeniyle mülkiyet hakkı ve eşitlik ilkesinin ihlali yönündeki iddiasının " <i>süre aşımı</i> " nedenleriyle kabul edilemez olduğuna ve MAKUL SÜREDE YARGILANMA HAKKININ İHLAL EDİLDİĞİNE ilişkindir.
20	1. Bölüm	2013/3588	Yargılama sürecine ve sonucuna ilişkin olarak adil yargılanma hakkı ile mülkiyet hakkının ihlal edildiği yönündeki iddialarının " <i>başvuru yollarının tüketilmemiş olması</i> " nedeniyle kabul edilemez olduğuna ve MAKUL SÜREDE YARGILANMA HAKKININ İHLAL EDİLDİĞİNE ilişkindir.
21	1. Bölüm	2013/137	Hukuk davasında MAKUL SÜREDE YARGILANMA HAKKININ İHLAL EDİLDİĞİNE ilişkindir.
22	1. Bölüm	2013/806	Hukuk davasında MAKUL SÜREDE YARGILANMA HAKKININ İHLAL EDİLDİĞİNE ilişkindir.
23	1. Bölüm	2013/1777	Yargılamanın sonucunun adil olmadığı iddiasının " <i>açıkça dayanaktan yoksun olması</i> " nedeniyle kabul edilemez olduğuna ve MAKUL SÜREDE YARGILANMA HAKKININ İHLAL EDİLDİĞİNE ilişkindir.
24	1. Bölüm	2013/2196	Hukuk davasında MAKUL SÜREDE YARGILANMA HAKKININ İHLAL EDİLDİĞİNE ilişkindir.
25	1. Bölüm	2012/397	Hukuk davasında MAKUL SÜREDE YARGILANMA HAKKININ İHLAL EDİLDİĞİNE ilişkindir.
26	1. Bölüm	2013/342	Yargılamanın sonucunun adil olmadığı ve bozma üzerine nihai kararın Yargıtay tarafından verilmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği yönündeki iddiaların " <i>açıkça dayanaktan yoksun olması</i> " nedeniyle kabul edilemez olduğuna ve MAKUL SÜREDE YARGILANMA HAKKININ İHLAL EDİLMEDİĞİNE ilişkindir.
27	2. Bölüm	2013/762	Mülkiyet hakkının ihlal edildiği yönündeki iddiasının " <i>başvuru yollarının tüketilmemesi</i> " nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA ve MAKUL SÜREDE YARGILANMA HAKKININ İHLAL EDİLDİĞİNE ilişkindir.
28	2. Bölüm	2013/1021	Yargılamanın sonucunun adil olmadığı iddiasının " <i>açıkça dayanaktan yoksun olması</i> " nedeniyle kabul edilemez olduğuna ve MAKUL SÜREDE YARGILANMA HAKKININ İHLAL EDİLDİĞİNE ilişkindir.

Sıra No	Kararı Veren	Başvuru No	Kararın Sonucu
29	1. Bölüm	2013/1607	Hukuk davasında MAKUL SÜREDE YARGILANMA HAKKININ İHLAL EDİLDİĞİNE ilişkindir.
30	1. Bölüm	2013/8490	Hukuk davasında MAKUL SÜREDE YARGILANMA HAKKININ İHLAL EDİLDİĞİNE ilişkindir.
31	1. Bölüm	2014/1203	Ceza davasında MAKUL SÜREDE YARGILANMA HAKKININ İHLAL EDİLDİĞİNE ilişkindir.
32	1. Bölüm	2014/1255	Yargılamanın sonucunun adil olmadığı iddiası yönünden " <i>açıkça dayanaktan yoksun olması</i> " nedeniyle kabul edilemez olduğuna ve MAKUL SÜREDE YARGILANMA HAKKININ İHLAL EDİLDİĞİNE ilişkindir.
33	1. Bölüm	2014/1603	Ceza davasında MAKUL SÜREDE YARGILANMA HAKKININ İHLAL EDİLDİĞİNE ilişkindir.
34	1. Bölüm	2014/2528	Ceza davasında MAKUL SÜREDE YARGILANMA HAKKININ İHLAL EDİLDİĞİNE ilişkindir.
35	1. Bölüm	2014/3282	Ceza davasında MAKUL SÜREDE YARGILANMA HAKKININ İHLAL EDİLDİĞİNE ilişkindir.
36	1. Bölüm	2014/4637	Ceza davasında MAKUL SÜREDE YARGILANMA HAKKININ İHLAL EDİLDİĞİNE ilişkindir.
37	1. Bölüm	2014/4841	Ceza davasında MAKUL SÜREDE YARGILANMA HAKKININ İHLAL EDİLDİĞİNE ilişkindir.
38	1. Bölüm	2014/5898	Ceza davasında MAKUL SÜREDE YARGILANMA HAKKININ İHLAL EDİLDİĞİNE ilişkindir.
39	2. Bölüm	2013/8452	Ceza davasında MAKUL SÜREDE YARGILANMA HAKKININ İHLAL EDİLDİĞİNE ilişkindir.
40	2. Bölüm	2014/243	Özgürlük ve güvenlik hakkının ihlal edildiği yönündeki şikâyetlerin " <i>süre aşımı</i> " nedeniyle kabul edilemez olduğuna ve MAKUL SÜREDE YARGILANMA HAKKININ İHLAL EDİLDİĞİNE ilişkindir.
41	2. Bölüm	2014/2530	Ceza davasında MAKUL SÜREDE YARGILANMA HAKKININ İHLAL EDİLDİĞİNE ilişkindir.
42	2. Bölüm	2014/2622	Ceza davasında MAKUL SÜREDE YARGILANMA HAKKININ İHLAL EDİLDİĞİNE ilişkindir.
43	2. Bölüm	2014/2970	Ceza davasında MAKUL SÜREDE YARGILANMA HAKKININ İHLAL EDİLDİĞİNE ilişkindir.
44	2. Bölüm	2014/4628	Ceza davasında MAKUL SÜREDE YARGILANMA HAKKININ İHLAL EDİLDİĞİNE ilişkindir.
45	2. Bölüm	2014/4641	Ceza davasında MAKUL SÜREDE YARGILANMA HAKKININ İHLAL EDİLDİĞİNE ilişkindir.
46	2. Bölüm	2014/6159	Ceza davasında MAKUL SÜREDE YARGILANMA HAKKININ İHLAL EDİLDİĞİNE ilişkindir.
47	2. Bölüm	2014/6779	Ceza davasında MAKUL SÜREDE YARGILANMA HAKKININ İHLAL EDİLDİĞİNE ilişkindir.
48	1. Bölüm	2013/729	Hukuk davasında MAKUL SÜREDE YARGILANMA HAKKININ İHLAL EDİLDİĞİNE ilişkindir.

Sıra No	Kararı Veren	Başvuru No	Kararın Sonucu
49	2. Bölüm	2013/5271	Yargılamanın sonucu itibarıyla adil olmadığı yönündeki iddianın, gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği yönündeki iddianın ve yargılamanın makul sürede tamamlanmadığı yönündeki iddianın " <i>açıkça dayanaktan yoksun olması</i> ", gerekçeli kararın kanunda öngörülen sürede yazılmaması nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği yönündeki iddianın " <i>kişi yönünden yetkisizlik</i> " nedeniyle kabul edilemez olduğuna ilişkindir.
50	2. Bölüm	2013/7350	Hukuk davasında MAKUL SÜREDE YARGILANMA HAKKININ İHLAL EDİLDİĞİNE ilişkindir.
51	2. Bölüm	2014/4750	Hukuk davasında MAKUL SÜREDE YARGILANMA HAKKININ İHLAL EDİLDİĞİNE ilişkindir.
52	1. Bölüm	2014/335	Hukuk davasında MAKUL SÜREDE YARGILANMA HAKKININ İHLAL EDİLDİĞİNE ilişkindir.
53	1. Bölüm	2014/2674	Hukuk davasında MAKUL SÜREDE YARGILANMA HAKKININ İHLAL EDİLDİĞİNE ilişkindir.
54	1. Bölüm	2014/2791	Hukuk davasında MAKUL SÜREDE YARGILANMA HAKKININ İHLAL EDİLDİĞİNE ilişkindir.
55	1. Bölüm	2014/4541	Hukuk davasında MAKUL SÜREDE YARGILANMA HAKKININ İHLAL EDİLDİĞİNE ilişkindir.
56	1. Bölüm	2014/4745	Hukuk davasında MAKUL SÜREDE YARGILANMA HAKKININ İHLAL EDİLDİĞİNE ilişkindir.
57	1. Bölüm	2014/4751	Hukuk davasında MAKUL SÜREDE YARGILANMA HAKKININ İHLAL EDİLDİĞİNE ilişkindir.
58	1. Bölüm	2014/3011	Hukuk davasında MAKUL SÜREDE YARGILANMA HAKKININ İHLAL EDİLDİĞİNE ilişkindir.
59	2 Bölüm	2014/3624	Hukuk davasında MAKUL SÜREDE YARGILANMA HAKKININ İHLAL EDİLDİĞİNE ilişkindir.
60	2. Bölüm	2014/3876	Hukuk davasında MAKUL SÜREDE YARGILANMA HAKKININ İHLAL EDİLDİĞİNE ilişkindir.
61	2. Bölüm	2014/5590	Hukuk davasında MAKUL SÜREDE YARGILANMA HAKKININ İHLAL EDİLDİĞİNE ilişkindir.
62	1. Bölüm	2014/5215	Hukuk davasında MAKUL SÜREDE YARGILANMA HAKKININ İHLAL EDİLDİĞİNE ilişkindir.
63	2. Bölüm	2014/1374	İdari davada makul sürede yargılanma hakkı ihlali iddiasının " <i>açıkça dayanaktan yoksun olması</i> " nedeniyle kabul edilemez olduğuna ilişkindir.
64	2. Bölüm	2014/1478	İdari davada MAKUL SÜREDE YARGILANMA HAKKININ İHLAL EDİLDİĞİNE ilişkindir.
65	2. Bölüm	2012/1000	Başvurucunun " <i>mağdurluk statüsünü kaybetmiş olması</i> " nedeniyle başvurunun düşmesine ilişkindir.
66	2. Bölüm	2013/1675*	Somut davanın konusu olmayan iddiaların ' <i>başvuru yollarının tüketilmemiş olması</i> ' nedeniyle, yargılamanın sonucu itibarıyla adil olmadığı yönündeki iddiaların, mülkiyet ve konut dokunulmazlığı haklarının ihlali yönündeki iddiaların gerekçeli karar hakkının ihlali yönündeki iddiaların ' <i>açıkça dayanaktan yoksun olması</i> ', nedeniyle kabul edilemez olduğuna ilişkindir.

Sıra No	Kararı Veren	Başvuru No	Kararın Sonucu
67	2. Bölüm	2013/1793	Silahların eşitliği ilkesinin ihlal edildiği yönündeki iddianın, mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği yönündeki iddianın ve yargılamanın sonucu itibarıyla adil olmadığı iddiasının " <i>açıkça dayanaktan yoksun olması</i> " nedeniyle kabul edilemez olduğuna ve MAKUL SÜREDE YARGILANMA HAKKININ İHLAL EDİLDİĞİNE ilişkindir.
68	2. Bölüm	2013/2694	Yargılamanın sonucunun adil olmadığı iddiasının " <i>açıkça dayanaktan yoksun olması</i> " nedeniyle kabul edilemez olduğuna ve MAKUL SÜREDE YARGILANMA HAKKININ İHLAL EDİLDİĞİNE ilişkindir.
69	2. Bölüm	2013/8463*	Sendika hakkına yapılan müdahale nedeniyle Anayasa'nın 51. maddesinin İHLAL EDİLDİĞİNE ilişkindir.
70	2. Bölüm	2013/8521*	Masumiyet karinesinin ihlal edildiği yönündeki iddianın " <i>açıkça dayanaktan yoksun olması</i> ", kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiği yönündeki iddiasının " <i>başvuru yollarının tüketilmemesi</i> " nedenleriyle kabul edilemez olduğuna ilişkindir.
71	2. Bölüm	2014/648*	Kişi özgürlüğü ve güvenliğinin ihlal edildiğine ilişkin şikâyetlerin " <i>süre aşımı</i> " yaşam hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetlerin " <i>açıkça dayanaktan yoksun olması</i> " nedenleriyle kabul edilemez olduğuna ilişkindir.
72	2. Bölüm	2013/834	Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine yönelik iddianın ve yargılamanın sonucu itibarıyla adil olmadığı iddiasının " <i>açıkça dayanaktan yoksun olması</i> " nedeniyle kabul edilemez olduğuna ilişkindir.
73	2. Bölüm	2013/2237	Çalışma hakkı ve eşitlik ilkesinin ihlal edildiği yönündeki iddianın " <i>konu bakımından yetkisizlik</i> ", yargılamanın adil olmadığı yönündeki iddianın, kararların gerekçesiz olduğu yönündeki iddianın, Danıştay Savcılığı görüşünün tebliğ edilmemesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasının ve duruşma yapılmaması nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği yönündeki iddianın " <i>açıkça dayanaktan yoksun olması</i> " nedeniyle kabul edilemez olduğuna ve MAKUL SÜREDE YARGILANMA HAKKININ İHLAL EDİLDİĞİNE ilişkindir.
74	2. Bölüm	2013/2929	Yargılamanın sonucunun adil olmadığı ve gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği yönündeki iddiaların " <i>açıkça dayanaktan yoksun olması</i> " nedeniyle kabul edilemez olduğuna ve MAKUL SÜREDE YARGILANMA HAKKININ İHLAL EDİLMEDİĞİNE ilişkindir.
75	2. Bölüm	2013/3170*	Çalışma hakkı ve eşitlik ilkesinin ihlal edildiği iddiasına yönelik olarak " <i>konu bakımından yetkisizlik</i> " nedeniyle kabul edilemezliğe ve MASUMİYET KARİNESİNİN İHLAL EDİLMEDİĞİNE ilişkindir.
76	2. Bölüm	2013/3300*	Yargılamanın adil olmadığı yönündeki iddianın " <i>açıkça dayanaktan yoksun olması</i> ", mülkiyet hakkının ihlal edildiği yönündeki iddianın " <i>başvuru yollarının tüketilmemesi</i> " nedeniyle kabul edilemez olduğuna ilişkindir.

Sıra No	Kararı Veren	Başvuru No	Kararın Sonucu
77	2. Bölüm	2013/5609	Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan haklarının ihlal edildiği iddialarının " <i>başvuru yollarının tüketilmemiş olması</i> " nedeniyle kabul edilemez olduğuna ve MAKUL SÜREDE YARGILANMA HAKKININ İHLAL EDİLDİĞİNE ilişkindir.
78	2. Bölüm	2013/6585*	Anayasa'nın 40. maddesinde güvence altına alınan etkili başvuru hakkının ihlal edildiği yönündeki iddianın " <i>açıkça dayanaktan yoksun olması</i> " nedeniyle kabul edilemez olduğuna, Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan YAŞAM HAKKININ POZİTİF YÜKÜMLÜLÜK BOYUTUNUN VE MAKUL SÜREDE YARGILANMA HAKKININ İHLAL EDİLDİĞİNE ilişkindir.
79	1. Bölüm	2013/5644	Anayasa'nın 2., 5., 10., 11., 17., 19., 35. ve 125. maddelerinde düzenlenen haklarının ihlal edildiği yönündeki iddialarının " <i>açıkça dayanaktan yoksun olması</i> " nedeniyle kabul edilemez olduğuna ve MAKUL SÜREDE YARGILANMA HAKKININ İHLAL EDİLDİĞİNE ilişkindir.
80	Genel Kurul	2013/1461	Duruşmada hazır bulunma hakkının ihlal edildiği yönündeki iddianın " <i>açıkça dayanaktan yoksun olması</i> " nedeniyle kabul edilemez olduğuna, İFADE ÖZGÜRLÜĞÜNÜN VE MAKUL SÜREDE YARGILANMA HAKKININ İHLAL EDİLDİĞİNE ilişkindir.
81	1 Bölüm	2012/543*	Kişi hürriyeti ve güvenliğinin ihlal edildiği iddiasının "zaman bakımından yetkisizlik", adil yargılanma hakkına ilişkin diğer şikâyetler " <i>açıkça dayanaktan yoksunluk</i> " nedeniyle kabul edilemez olduğuna ve GÖZALTINDA AVUKATA ERİŞİM İMKÂNI SAĞLANMAMASI ŞİKÂYETİ YÖNÜNDEN ADİL YARGILANMA HAKKININ İHLAL EDİLDİĞİNE ilişkindir.
82	1. Bölüm	2012/731*	"Suçta ve cezada kanunilik ilkesi"nin ihlal edildiği yönündeki şikâyet yönünden Anayasa'nın 38. maddesinin birinci fıkrasının İHLAL EDİLDİĞİNE ilişkindir.
83	1. Bölüm	2012/827*	Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasının öngördüğü DEVLETİN ETKİLİ SORUŞTURMA YAPMA USUL YÜKÜMLÜLÜĞÜNÜN İHLAL EDİLDİĞİNE ilişkindir.
84	1. Bölüm	2012/873	Başvurunun " <i>açıkça dayanaktan yoksun olması</i> " nedeniyle kabul edilemez olduğuna ilişkindir.
85	1. Bölüm	2012/1036*	Kanunda öngörülen azami tutukluluk süresinin aşıldığına ilişkin kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna, TUTUKLULUĞA İTİRAZ İNCELEMESİNDE CUMHURİYET SAVCISININ GÖRÜŞÜNÜN BAŞVURUCU VEYA MÜDAFİİNE BİLDİRİLMEMESİ NEDENİYLE ANAYASA'NIN 19. MADDESİNİN SEKİZİNCİ FIKRASININ İHLAL EDİLDİĞİNE ve MAKUL SÜREDE YARGILANMA HAKKININ İHLAL EDİLDİĞİNE ilişkindir.
86	1. Bölüm	2013/1660	Yargılamanın sonucunun adil olmadığı yönündeki iddianın " <i>açıkça dayanaktan yoksun olması</i> " nedeniyle kabul edilemez olduğuna, GEREKÇELİ KARAR HAKKININ VE MAKUL SÜREDE YARGILANMA HAKKININ İHLAL EDİLDİĞİNE İLİŞKİNDİR.

Sıra No	Kararı Veren	Başvuru No	Kararın Sonucu
87	1. Bölüm	2013/4186*	Duruşmalı yargılama hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetlerin ve mahkeme tarafından savcının görüşünün bildirilmemesi nedeniyle çelişmeli yargılama ilkesinin ihlal edildiğine ilişkin şikâyetlerin " <i>açıkça dayanaktan yoksun olması</i> " nedeniyle kabul edilemez olduğuna, GEREKÇELİ KARAR HAKKININ ve İTİRAZ MERCIİ TARAFINDAN SAVCININ GÖRÜŞÜNÜN BİLDİRİLMEMESİ NEDENİYLE ÇELİŞMELİ YARGILAMA İLKESİNİN İHLAL EDİLDİĞİNE ilişkindir.
88	1. Bölüm	2013/5996*	Mülkiyet hakkının ihlal edildiği yönündeki iddianın ve karar düzeltme aşamasında verilen karara karşı başvuru hakkının olmadığı yönündeki iddianın " <i>konu bakımından yetkisizlik</i> " nedeniyle kabul edilemez olduğuna, MASUMİYET KARİNESİNİN İHLAL EDİLMEDİĞİNE VE MAKUL SÜREDE YARGILANMA HAKKININ İHLAL EDİLDİĞİNE ilişkindir.
89	2. Bölüm	2014/239	Kanunda öngörülen azami tutukluluk süresinin aşıldığı iddiasının " <i>açıkça dayanaktan yoksun olması</i> " nedeniyle kabul edilemez olduğuna ilişkindir.
90	1. Bölüm	2014/7204*	Kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkının ihlal edildiği yönündeki şikâyetin " <i>süre aşımı</i> " nedeniyle kabul edilemez olduğuna ve MAKUL SÜREDE YARGILANMA HAKKININ İHLAL EDİLDİĞİNE ilişkindir.
91	2. Bölüm	2012/1225	Kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkının ihlal edildiği yönündeki şikâyetin " <i>başvuru yollarının tüketilmemesi</i> " nedeniyle kabul edilemez olduğuna ilişkindir.
92	2. Bölüm	2013/7527	Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği yönündeki iddianın, yargılamanın sonucu itibarıyla adil olmadığı yönündeki iddianın, eşitlik ilkesi ile etkili başvuru hakkının ihlal edildiği yönündeki iddianın " <i>açıkça dayanaktan yoksun olması</i> " nedeniyle kabul edilemez olduğuna ve MAKUL SÜREDE YARGILANMA HAKKININ İHLAL EDİLDİĞİNE ilişkindir.
93	2. Bölüm	2014/1730	Ceza davasında MAKUL SÜREDE YARGILANMA HAKKININ İHLAL EDİLDİĞİNE ilişkindir.
94	2. Bölüm	2014/2656	İdari davada MAKUL SÜREDE YARGILANMA HAKKININ İHLAL EDİLDİĞİNE ilişkindir.
95	2. Bölüm	2014/4327	Delillerin değerlendirilmesi ve yargılamanın sonucu itibarıyla adil olmadığı yönündeki iddianın " <i>açıkça dayanaktan yoksun olması</i> " nedeniyle kabul edilemez olduğuna ve MAKUL SÜREDE YARGILANMA HAKKININ İHLAL EDİLDİĞİNE ilişkindir.
96	2. Bölüm	2014/5426	Yargılamanın sonucunun adil olmadığı ve gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği yönündeki iddiaların " <i>açıkça dayanaktan yoksun olması</i> " nedeniyle kabul edilemez olduğuna ve MAKUL SÜREDE YARGILANMA HAKKININ İHLAL EDİLDİĞİNE ilişkindir.
97	2. Bölüm	2014/5532	Delillerin değerlendirilmesi ve yargılamanın sonucu itibarıyla adil olmadığı yönündeki iddianın " <i>açıkça dayanaktan yoksun olması</i> " nedeniyle kabul edilemez olduğuna ve MAKUL SÜREDE YARGILANMA HAKKININ İHLAL EDİLDİĞİNE ilişkindir.

Sıra No	Kararı Veren	Başvuru No	Kararın Sonucu
98	2. Bölüm	2013/7087*	Başvurunun "ihlalin ve sonuçlarının ortadan kalkmış olması" nedeniyle düşmesine ilişkindir
99	1. Bölüm	2013/997*	Başvurunun "açıkça dayanaktan yoksunluk" nedeniyle kabul edilemez olduğuna ilişkindir.
100	Genel Kurul	2013/1728*	Aleyhe hükmedilen avukatlık ücretinin ölçülü olmadığına yönelik şikâyetin "açıkça dayanaktan yoksun olması" nedeniyle kabul edilemez olduğuna ve MASUMİYET KARİNESİNİN İHLAL EDİLMEDİĞİNE ilişkindir.

Not. (*) işareti konulmuş olan kararlar Resmi Gazete'de yayınlanmıştır.

Karar Bilgileri:

İkinci Bölümün 18/9/2014 tarih ve 2013/1675 başvuru numaralı kararı.

Sistemik Kavramlar Dizisi

Kabul edilemezlik nedenleri

Açıkça dayanaktan yoksunluk

Başvuru yollarının tüketilmemiş olması

Mülkiyet hakkı

Kararın Özeti:

Bir kişinin hâlihazırda sahibi olmadığı bir mülkün, bu mülkte gelecekteki değer artışını da içerecek şekilde mülkiyetini kazanma hakkı, kişinin bu konudaki menfaati ne kadar güçlü olursa olsun Anayasa'da yer alan ve korunan mülkiyet kavramı içerisinde değildir. Gelecekte elde edilecek bir kazanç elde edilmediği veya bu kazanca yönelik, icrası mümkün bir iddia mevcut olmadığı sürece bir mülk olarak değerlendirilemez.

Kararın Özeti:

1. İstanbul ili Beyoğlu ilçesi, 1993 yılında kentsel sit alanı olarak ilan edilmiş ve alandaki koruma çalışmalarının çerçevesi, yapılacak koruma amaçlı imar planına bağlanmıştır. Başvurucuların ortak murisine (annelerine) ait Beyoğlu ilçesi Çukur Mahallesi 362 ada 5 parsel sayılı 49 m2 büyüklüğündeki taşınmazın da içinde bulunduğu alan Bakanlar Kurulu Kararıyla (BKK) Yıpranan Tarihi ve Kültürel Taşınmaz Varlıkların Yenilenerek Korunması ve Yaşatılarak Kullanılması Hakkında Kanun'a dayanılarak yenileme alanı olarak belirlenmiştir. Beyoğlu Belediye Meclisi tarafından oy birliğiyle kabul edilen usul ve esaslar çerçevesinde gerçekleştirilen yenileme (restorasyon) ihalesiyle bahsedilen alanda restorasyon faaliyetine başlanmıştır. Beyoğlu Belediye Encümeninin kararı ile başvurucuların murisine ait taşınmazın kamulaştırılması kararı alınmıştır. Beyoğlu Belediye Başkanlığı tarafından, mülk sahibine gönderilen satın alma talebini içerir yazı üzerine süresinde davete icabet edilmediği belirtilerek, Beyoğlu 2. Asliye Hukuk Mahkemesine kamulaştırma bedelinin tespiti ve tescil davası açılmıştır. Mahkeme, mahallinde bilirkişi eşliğinde keşif yapmış ve keşif sonrası hazırlanan bilirkişi raporuyla taşınmazın değeri, toplam 260.016,96 TL olarak belirlenmiştir. Yapılan itirazlar sonrasında Mahkemece yeni oluşturulan bilirkişi heyetiyle taşınmazda ikinci keşif yapılmış ve taşınmaz değeri toplam 394.470,00 TL olarak belirlenmiştir. İkinci bilirkişi raporuna da itiraz edilmiş ve Mahkeme son bilirkişi heyetinden ek rapor istemiş, ancak ek bilirkişi raporunda önceki rapordan farklı bir durumun olmadığı yönünde beyanda bulunulmuştur. Mahkemece ikinci bilirkişi raporuna itibar edilerek, 394.470,00 TL kamulaştırma bedelinin mülk sahibine ödenmesine ve ilgili taşınmazın tapu kaydının iptali ile davacı belediye adına tesciline karar verilmiştir. Başvurucuların ortak murisi 18/4/2011 tarihinde vefat etmiştir. Kararın temyizi üzerine temyiz incelemesini yapan Yargıtay 5. Hukuk Dairesince ilk derece mahkemesi kararı onanmıştır. Karar düzeltme talebi de reddedilmiştir.

2. Başvurucular, Beyoğlu Belediyesi tarafından kültür varlıklarının yenilenmesi kapsamında ve bir proje çerçevesinde gerçekleştirilen yenileme faaliyetlerinde yapılan

ihalenin gizli tutulduğunu, projenin bir rant projesi olduğunu, yapılan kamulaştırmada kamu yararı bulunmadığını, mülk sahiplerinin sürece dâhil edilmediğini, mülk sahiplerinin kendi mülklerini kendi imkânlarıyla yenileme haklarının ellerinden alındığını, hukuka aykırı acele kamulaştırma kararı alındığını ve uygulanmadığını, kamulaştırma bedelinin tespiti ve tescil istemiyle açılan davada verilen kararda kamulaştırma bedelinin düşük tespit edildiğini, bilirkişi raporlarında yenileme projesinin görmezden gelindiğini, önerdikleri emsallerin değerlendirmeye alınmadığını, yıpranma paylarının olması gerekenden yüksek belirlendiğini ve mahkeme kararlarının gerekçesiz olduğunu belirterek adil yargılanma, mülkiyet ve konut dokunulmazlığı hakları ile Anayasa'nın 63. maddesinin ihlal edildiğini ileri sürmüşler ve maddi ve manevi tazminat ile yaptığı yargılama giderlerinin ödenmesini talep etmişlerdir.

Somut Davaya Konu Olmayan İddialar

3. Anayasa Mahkemesi, bireysel başvurunun, iddia edilen hak ihlallerinin derece mahkemelerince düzeltilmemesi hâlinde kullanılabilir ikincil nitelikte bir kanun yolu olduğunu, bireysel başvuru yolunun ikincil niteliği gereği öncelikle olağan kanun yollarının tüketilmesi zorunlu olduğunu ve bu ilke uyarınca, başvuru sahiplerinin Anayasa Mahkemesi önüne getirdiği şikâyetini öncelikle ve süresinde, yetkili idari ve yargısal mercilere usulüne uygun olarak iletmesi, bu konuda sahip olduğu bilgi ve kanıtlarını zamanında bu makamlara sunması ve aynı zamanda bu süreçte dava ve başvurusunu takip etmek için gerekli özeni göstermiş olması gerektiğini hatırlatmıştır.

4. Mahkeme, başvuru konusu olayda, başvuru sahipleri tarafından bahsedilen projeye ilgili şikâyetlerin daha önce dava konusu yapıldığına dair herhangi bir belge sunulmadığını tespit etmiştir.

5. Mahkeme, açıklanan nedenlerle, başvurunun bu kısmının 'başvuru yollarının tüketilmemiş olması' nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar vermiştir.

Adil Yargılanma Hakkının İhlal Edildiği İddiası

(Yargılamanın Sonucu İtibarıyla Adil Olmadığı İddiası)

3. Anayasa Mahkemesi, derece mahkemeleri önünde dava konusu yapılmış olayların sübutu, delillerin değerlendirilmesi, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanması ile derece mahkemelerince uyuşmazlıkla ilgili varılan sonucun esas yönünden adil olup olmamasının bireysel başvuru incelemesine konu olamayacağını, Anayasa'da yer alan hak ve özgürlükler ihlal edilmediği sürece ve bariz takdir hatası veya açıkça keyfilik içermedikçe derece mahkemelerinin kararlarındaki maddi ve hukuki hataların da bireysel başvuru incelemesinde ele alınamayacağını bu çerçevede, derece mahkemelerinin delilleri takdirinde bariz takdir hatası bulunmadıkça Anayasa Mahkemesinin bu takdire müdahalesinin söz konusu olamayacağını hatırlatmıştır.

4. Mahkeme, başvuru konusu olayda, ilk derece mahkemesinin taşınmazın bedelini ilgili kanunda öngörülen düzenlemeler çerçevesinde, tarihi eser niteliği, emsal taşınmazların bedeli, bilirkişi raporları ve yıpranma paylarını dikkate alarak belirlediğini tespit etmiştir.

5. Mahkeme, açıklanan nedenlerle, başvurunun bu bölümünün "açıkça dayanaktan yoksun olması" nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar vermiştir.

Adil Yargılanma Hakkının İhlal Edildiği İddiası

(Gerekçeli Karar Hakkının İhlal Edildiği İddiası)

3. Anayasa Mahkemesi, Mahkemelerin hükümleri için gerekçe yazmaları gerekmele birlikte, bunun tarafların tüm iddialarına detaylı yanıt vermek zorunluluğu şeklinde anlaşılmasını gerektiğini, gerekçe yazma yükümlülüğünün, ileri sürülen iddiaların, davanın sonucuna etkisi yönünden her davanın şartları çerçevesinde değerlendirilerek belirlenmesi gerektiğini bu kapsamda ileri sürülen iddianın kabulü halinde davanın sonucuna etkili olması bekleniyor ise mahkemelerin bu iddiayı değerlendirmeleri gerekebileceğini öte yandan temyiz merciinin, yargılamayı yapan mahkemenin kararıyla aynı fikirde olması ve bunu ya aynı gerekçeyi kullanarak ya da basit bir atıfla kararına yansıtmasının yeterli olduğunu burada önemli olan hususun, temyiz merciinin bir şekilde, temyizde ileri sürülmüş ana unsurları incelediğini, derece mahkemesinin kararını inceleyerek onadığını ya da bozduğunu göstermesi olduğunu hatırlatmıştır.

4. Mahkeme, başvuru konusu olayda, gerek ilk derece mahkemesinin, gerekse temyiz incelemesini yapan Yargıtay 5. Hukuk Dairesinin kararında, hükme ulaşılması için yeterli gerekçe bulunduğunu tespit etmiştir.

5. Mahkeme, açıklanan nedenlerle, başvurunun bu bölümünün “açıkça dayanaktan yoksun olması” nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar vermiştir.

Mülkiyet Hakkının İhlali İddiası

3. Anayasa Mahkemesi, Anayasa'nın 35. maddesinde bir temel hak olarak güvence altına alınmış olan mülkiyet hakkına kamu yararı nedeniyle ve kanunla sınırlama getirilebileceğini özel mülkiyetteki bir taşınmazın kamu yararı amacıyla ihtiyaç duyulması halinde şekil ve koşulları yasayla belirlenmek şartıyla kamulaştırılmak suretiyle kamu hizmetine tahsis edilerek özel mülkiyeti sona erdirilebileceğini; kural olarak kamu makamları ekonomik veya toplumsal bir politikayı hayata geçirmek amacıyla mülkiyet hakkına müdahale etmişlerse, burada meşru bir kamu yararı amacının bulunduğunu varsaymak gerektiğini, kamu yararı konusunda bir uyuşmazlığın çıkması halinde ise örneğin kamulaştırma gibi hususlarda uzmanlaşmış, ilk derece ve temyiz yargılaması yapan mahkemelerin uyuşmazlığı çözmek konusunda daha iyi konumda olduklarını bu nedenle müdahalenin kamu yararına uygun olmadığını ispat yükümlülüğü bunu iddia edene ait olduğunu ayrıca bir kişinin hâlihazırda sahibi olmadığı bir mülkün, bu mülkte gelecekteki değer artışını da içerecek şekilde mülkiyetini kazanma hakkının, kişinin bu konudaki menfaati ne kadar güçlü olursa olsun Anayasa'da yer alan ve korunan mülkiyet kavramı içerisinde olmadığını belirtmiştir.

4. Mahkeme, başvuru konusu olayda, başvuru sahiplerinin taşınmazına yapılan müdahalenin, hukuki dayanağının bulunduğunu, açık bir meşru amaç taşıdığını ve kamulaştırma bedelinin ödenmesi sonucu kamu yararı ile başvuru sahiplerinin mülkiyet hakkı arasında makul dengenin korunduğunu bu durumda yapılan müdahalenin ölçülü olduğunu öte yandan kamulaştırılan taşınmazın dava tarihindeki bedelinin tespitine ilişkin olduğundan ilgili Mahkemenin, 2942 sayılı Kanun'un 11. maddesine uygun olarak proje gibi gelecekte taşınmazın değerini arttıracak hususları değerlendirmeye almadığını tespit etmiştir.

5. Mahkeme, açıklanan nedenlerle, başvurunun bu bölümünün “açıkça dayanaktan yoksun olması” nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar vermiştir.

Konut Dokunulmazlığı Hakkının İhlali İddiası

3. Anayasa Mahkemesi, temel haklara yönelik bir müdahalenin olmadığı veya müdahalenin meşru olduğu açık olan başvurular ile karmaşık veya zorlama şikâyetlerden ibaret başvuruların açıkça dayanaktan yoksun kabul edilebileceğini hatırlatmıştır.

4. Mahkeme, başvuru konusu olayda, başvuruculara ait taşınmazın 2942 ve 5366 sayılı Kanunlar kapsamında yıpranan tarihi ve kültürel taşınmaz varlıkların yenilenecek korunması ve yaşatılarak kullanılması meşru amacıyla ve yargılama sonucu tespit edilen gerçek karşılığı kendilerine ödenmek suretiyle kamulaştırıldığını ve mülkiyetin idareye geçtiğini ve başvurucuların mülkiyeti idareye geçen taşınmazdan tahliye edilmelerinin yapılan kamulaştırma çalışmasının beklenmesi gereken doğal bir sonucu olduğunu bu kapsamda başvurucuların konut dokunulmazlığı haklarına yönelik bir ihlalin olmadığını tespit etmiştir.

5. Mahkeme, açıklanan nedenlerle, başvurunun bu bölümünün “açıkça dayanaktan yoksun olması” nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar vermiştir.

[Kararın tam metni için web bağlantısı](#)

Karar Bilgileri:

İkinci Bölümün 18/9/2014 tarih ve 2013/8463 başvuru numaralı kararı.

SistematiK Kavramlar Dizisi

Sendika hakkı

Kararın Özü:

Sendika hakkını kullanan bireyler, çoğulculuk, hoşgörü ve açık fikirlilik gibi, demokratik toplumun temel ilkelerinin korumasından yararlanırlar. Başka bir deyişle şiddete teşvik etme veya demokratik ilkelerin reddi söz konusu olmadığı sürece, sendika hakkı çerçevesinde dile getirilen bazı görüşler veya bunların dile getirilme biçimi yetkili makamların gözünde kabul edilemez olsa dahi, ifade, örgütlenme ve sendikal özgürlükleri ortadan kaldırmaya yönelik tedbirler demokrasiye hizmet edemez ve hatta tehlikeye düşürür. Hukukun üstünlüğüne dayanan demokratik bir toplumda, farklı düşüncelerin sendikal özgürlükler veya başka yollarla dile getirilmesine imkân tanınmalıdır.

Kararın Özeti:

1. Başvurucu, Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası (EĞİTİM SEN) üyesi bir kamu görevlisidir. EĞİTİM SEN Yönetim Kurulunun 6/3/2012 tarihli kararı ile 28 ve 29 Mart 2012 tarihlerinde tüm ülke çapında "uyarı grevi" adı altında işe gelmeme eylemi yapılmasına karar verilmiştir. Başvurucu bahsi geçen tarihlerde işe gelmemiştir. Başvurucunun görev yaptığı Tarsus İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü, eyleme katılan tüm sendika üyeleri hakkında yürüttüğü idari soruşturma sonucunda "28-29 Mart 2012 tarihlerinde mazeretsiz olarak göreve gelmediği" gerekçesiyle başvurucuyu uyarma cezası ile cezalandırmıştır. Başvurucunun söz konusu karara yapmış olduğu itiraz Mersin Valiliğince reddedilmiştir. Başvurucu, hakkında verilen disiplin cezasının iptali istemiyle idare mahkemesine iptal davası açmış, dava reddedilmiştir. Başvurucu, karara Bölge İdare Mahkemesinde itiraz etmiş, ancak karar onanmıştır. Başvurucunun karar düzeltme istemi de reddedilmiştir.

2. Başvurucu, üyesi olduğu sendikanın tüm Türkiye'de yaptığı göreve gelmeme çağrısına katılarak görevine gelmediğini, ancak mazeretsiz olarak göreve gelmediği gerekçesiyle hakkında uyarma cezası verildiğini, sendikal faaliyetlere katıldığı gerekçesiyle ceza verilmesi ve Anayasa'nın 36. maddesinde yer alan hak arama hürriyeti, Anayasa'nın 10. maddesinde yer alan eşitlik hakkı, Anayasa'nın 40. maddesinde yer alan etkili başvuru hakkı, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) 11. maddesi ve Avrupa Birliği Temel Hakları Şartı'nın 28. maddesine aykırı olarak cezalandırılması nedeniyle Anayasa'nın 90. maddesi ile toplantı ve örgütlenme özgürlüğüne ilişkin anayasal haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştü, maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

3. Anayasa Mahkemesi, sınırlanabilir bir hak olan sendika hakkının Anayasa'da yer alan temel hak ve özgürlüklerin sınırlama rejimine tabi olduğunu, Anayasa'nın 51. maddesinin ikinci ve izleyen fıkralarında sendika hakkına yönelik sınırlama sebeplerine yer verildiğini ancak bu özgürlüklere yönelik sınırlamaların da bir sınırının olması gerektiğini ve sınırlandırmada Anayasa'nın 13. maddesindeki ölçütlerin göz önüne alınmak zorunda

olduğunu bu sebeple sendika hakkının ihlal edilip edilmediğinin değerlendirilmesinde öncelikle müdahalenin mevcut olup olmadığı ve daha sonra da müdahalenin haklı sebeplere dayanıp dayanmadığının değerlendirilmesi gerektiğini belirtmiştir.

4. Mahkeme, başvuru konusu olayda, bir müdahalenin mevcut olduğunu ve bu müdahalenin kanuni bir dayanağa sahip olduğunu belirtmiştir. Mahkeme müdahalenin gerekliliği konusunda yapılması gereken değerlendirmeler göz önünde bulundurulduğunda müdahalenin meşruluğu sorununu çözmenin gerekli olmadığını ifade ettikten sonra başvurucuya verilen ceza hafif olsa da, bu cezanın başvurucu gibi sendikaya üye kişileri, çıkarlarını savunmak amacıyla yapılan meşru grev veya eylem günlerine katılmaktan vazgeçirecek bir niteliğe sahip olduğunu ve "*toplumsal bir ihtiyaç baskısına*" tekabül etmemesi nedeniyle "*demokratik toplumda gerekli*" olmadığını tespit etmiştir.

5. Mahkeme, açıklanan nedenlerle, başvurucunun Anayasa'nın 51. maddesinde güvence altına alınan sendika hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE karar vermiştir.

[Kararın tam metni için web bağlantısı](#)

Karar Bilgileri:

İkinci Bölümün 18/9/2014 tarih ve 2013/3300 başvuru numaralı kararı.

Sistematik Kavramlar Dizisi

Kabul edilemezlik nedenleri

Açıkça dayanaktan yoksunluk

Başvuru yollarının tüketilmemiş olması

Mülkiyet hakkı

İmar planları

Kararın Özü:

İmar planının hukuka aykırılığından değil de, bu planların herhangi bir tazmini olmaksızın taşınmaz üzerinde meydana getirdiği kısıtlamaların sonuçlarından şikâyetçi olunması durumunda, bu tür şikâyetler bakımından söz konusu kısıtlamalar nedeniyle oluşan zararın tazmini olanağını sağlayan mevcut ve yeterli hukuk yollarının kullanılması gerekir.

Kararın Özeti:

1. Başvurucu şirketin, maliki olduğu arsa üzerindeki imar durumunu öğrenmek üzere Kadıköy Belediyesi Plan ve Proje Müdürlüğü Durum Bürosuna yaptığı başvuruya verilen cevapta, söz konusu taşınmazın 26/3/1999 tarihli ve 1/5000 ölçekli Kayışdağı Nazım İmar Planında çocuk bahçesi alanında kaldığından imar durumu düzenlenemediği bildirilmiştir. Başvurucunun anılan cevap üzerine söz konusu imar planının kendi parseli yönünden iptali istemiyle açtığı dava, süre aşımı yönünden reddedilmiştir. Başvurucu tarafından temyiz edilen karar, Danıştay kararıyla onanmış, karar düzeltme talebi reddedilmiştir.

2. Başvurucu, nazım imar planının kabul edilme tarihinden bugüne kadar geçen on üç yıllık sürede belediyenin herhangi bir imar programı oluşturmadığını, taşınmazın imar planı nedeniyle fiilen kullanamadığını ve ilgili kamu kuruluşunca kamulaştırma da yapılmadığından maddi zarara uğradığını ve başvurusu üzerine Kadıköy Belediyesince tarafına yapılan bildirimim imar planı uygulaması niteliğinde olmasına rağmen derece mahkemelerince bu husus kabul edilmeyerek davanın süre yönünden reddedildiğini belirterek Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ve Anayasa'nın 13. maddesinde yer verilen ölçülülük ilkesinin ihlal edildiğini ileri sürmüş ve ihlalin tespitiyle uğradığı zararın tazminine karar verilmesini talep etmiştir.

Yargılamanın Sonucunun Adil Olmadığı İddiası

3. Anayasa Mahkemesi, kanun yolu şikâyeti niteliğindeki başvuruların, bariz takdir hatası veya açık keyfilik bulunmadıkça Anayasa Mahkemesince incelenemeyeceğini hatırlatmıştır.

4. Mahkeme, başvuru konusu olayda, İdare Mahkemesince, ilgili belediyeye yapılan başvuru üzerine verilen cevabi yazının, tasarruf yetkisi bulunmayan ilçe belediyesi

tarafından tesis edilmesi nedeniyle dava açma süresine esas alınabilecek imar planının uygulaması niteliğinde bir işlem olarak kabul edilmediğinin belirtildiğini bu kapsamda başvuru tarafından ileri sürülen iddiaların kanun yolu şikâyeti niteliğinde olduğunu ve derece mahkemesi kararlarının bariz takdir hatası da içermediğini tespit etmiştir.

5. Mahkeme, açıklanan nedenlerle, başvurunun bu bölümünün “açıkça dayanaktan yoksun olması” nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar vermiştir.

Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiği İddiası

3. Anayasa Mahkemesi, bireysel başvuru, ikincil nitelikte bir kanun yolu olduğunu, temel hak ve özgürlüklerin ihlal edildiği iddialarının öncelikle genel yargı mercilerinde, olağan kanun yolları ile çözüme kavuşturulmasının esas olduğunu ve bireysel başvuru yoluna, iddia edilen hak ihlallerinin bu olağan denetim mekanizması içinde giderilememesi durumunda başvurulabileceğini belirtmiştir.

4. Mahkeme, başvuru konusu olayda, başvuru konusunun imar planında çocuk bahçesi alanında kalan ancak imar programına alınmayan ve kamulaştırması yapılmayan taşınmazın mülkiyeti üzerinde oluşan kısıtlamalar nedeniyle oluşan zararının tazminini sağlayabileceği etkili ve yeterli başvuru yolunun 2942 sayılı Kanun'un değişik geçici 6. maddesi uyarınca idare mahkemelerinde açılacak tam yargı davası olduğunu, bu yolun kullanılması suretiyle başvuru yollarının tüketilmiş sayılacağını, ancak başvuru tarafından tam yargı davası açma yoluna gidilmediğini tespit etmiştir.

5. Mahkeme, açıklanan nedenlerle, başvurunun bu kısmının “başvuru yollarının tüketilmemesi” nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar vermiştir.

[Kararın tam metni için web bağlantısı](#)

Karar Bilgileri:

İkinci Bölümün 18/9/2014 tarih ve 2013/6585 başvuru numaralı kararı.

SistematiK Kavramlar Dizisi

Yaşam hakkı

Pozitif yükümlülükler

Kararın Özü:

Bir olayda yaşam hakkına ilişkin ilkelerin uygulanabilmesi için gerekli şartlardan biri, doğal olmayan bir ölümün gerçekleşmiş olmasıdır. Ancak bazı durumlarda ölüm gerçekleşmese dahi olayın yaşam hakkı çerçevesinde incelenmesi mümkündür.

Sivillerin girmesi yasak olan mayınlı alana girişin engellenmesi amacıyla gerekli güvenlik tedbirlerinin alınması Anayasa'nın 17. maddesi açısından devletin pozitif yükümlülükleri kapsamında yer almaktadır.

Kararın Özeti:

1. Ağrı ili, Doğubayazıt ilçesi Türkiye-İran sınırında bulunan Ziyaret Piyade Hudut Takım Komutanlığına 300 metre mesafedeki sınır güvenliğini temin amacıyla oluşturulan mayınlı bölge yakınında 27/6/2006 tarihinde onbir ve oniki yaşlarında olan iki arkadaşıyla birlikte hayvan otlatan onüç yaşındaki birinci başvuru Salih Ülgen, koyun sürüsünün mayın levhası bulunan tel örgünün yukarisından aşağıya doğru inmesi üzerine arkadaşlarıyla birlikte koyunların peşinden giderek mayınlı bölgeye girmiştir. Mayınlı araziye buldukları mayının patlaması sonucu üç kişi de yaralanmış, birinci başvuru Salih Ülgen'in sağ kolunun dirsek kısmının alt tarafı kopmuş ve vücudunun çeşitli yerlerinde de yaralanma meydana gelmiştir. Söz konusu olay nedeniyle uğramış oldukları maddi ve manevi zararlarının tazmini istemiyle Salih Ülgen'e velayeten ve kendi adlarına asaleten diğer başvuru Fatma Ülgen ve Mehmet Ülgen tarafından birinci başvuru için işgücü kaybı nedeniyle 100.000,00 TL, protez kol bedeli olarak 420.000,00 TL maddi ve 50.000,00 TL manevi tazminatın; ikinci ve üçüncü başvuru için de ayrı ayrı 10.000,00 TL manevi tazminatın ödenmesine karar verilmesi istemiyle Milli Savunma Bakanlığı aleyhine dava açılmıştır. Anılan dava, Erzurum 2. İdare Mahkemesince reddedilmiştir. Başvuru tarafından temyiz edilen karar, Danıştay kararıyla onanmış, karar düzeltme kanun yoluna gidilmemiştir.

Öte yandan, başvuruya konu mayın patlaması üzerine Doğubayazıt Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından 1. Mekanize Tugay Komutanlığı görevlileri hakkında yürütülen soruşturma kapsamında olayla ilgili bilgi ve görgüsü olan tüm tanıklar dinlenmiş, olay yerinde uzman ekiplerce gerekli inceleme gerçekleştirilmiş, olay yerinin fotoğrafları çekilmiştir. Olay yerinin tel örgü ile çevrili olduğu ve bölgenin mayın sahası olduğunu gösterir levhaların tel örgü üzerinde asılı olduğu tespit edilmiştir. Olayın meydana geldiği bölgenin 2. derece kara askeri yasak bölge ve aynı zamanda Ziyaret Hudut Takım Karakolu askeri güvenlik bölgesi içinde kaldığı ve olay yerinde bulunan mayın parçalarının yanı sıra

mağdurlara ait çakı bıçağı üzerinde yapılan kriminal inceleme neticesinde söz konusu bıçak üzerinde TNT ihtiva eden patlayıcı madde artığı bulunduğu belirlenmiştir. Soruşturma kapsamında elde edilen tüm delilleri değerlendiren Doğubeyazıt Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından, olayın, mağdurların mayınlı yasak bölgeye girerek burada buldukları mayınlarla oynarken (açmaya çalışırken) meydana geldiğine kanaat getirilerek 6/11/2006 tarih ve 2006/799 karar sayılı kararıyla kovuşturmayaya yer olmadığına hükmedilmiştir. Anılan karara karşı başvuru tarafından yapılan itiraz reddedilmiştir.

2. Başvurucular, idarenin gerekli tedbir ve kontrol faaliyetlerini yerine getirmemesi nedeniyle mayın patlamasının gerçekleştiğini, patlama sonucu Salih Ülgen'in yaralandığını ve vücut bütünlüğünün kalıcı olarak zarar gördüğünü, yaklaşık yedi yıl süren yargılamanın makul sürede sonuçlandırılmadığını, söz konusu hak ihlallerine karşı kullanılabilecek bir başvuru yolu bulunmadığını belirterek Anayasa'nın 17., 36. ve 40. maddelerindeki haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüşler, maddi ve manevi tazminata hükmedilmesi ya da yargılamanın yenilenmesi talebinde bulunmuşlardır.

Anayasa'nın 40. Maddesinin İhlal Edildiği İddiası

3. Anayasa Mahkemesi, başvuruya konu ihlal iddiasıyla ilgili deliller sunarak olaya ilişkin iddialarını ve hangi Anayasa hükmünün ihlal edildiğine ilişkin açıklamalarda bulunmak suretiyle hukuki iddialarını kanıtlama yükümlülüğünün başvurucaya ait olduğunu belirtmiştir.

4. Mahkeme, başvuru konusu olayda, başvuru tarafından, soyut bir şekilde, iddialarını dile getirebilecekleri başvuru yolu olmadığını belirtildiğini ancak hangi iddialarına karşı ne şekilde başvuru yolu bulunmadığına ilişkin somut bir açıklama ve kanıtlamada bulunulmadığını tespit etmiştir.

5. Mahkeme, açıklanan nedenlerle, başvurunun bu bölümünün "açıkça dayanaktan yoksun olması" nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar vermiştir.

Anayasa'nın 17. Maddesinin İhlal Edildiği İddiası

3. Anayasa Mahkemesi, yaşamı koruma pozitif yükümlülüğünün, devlete, egemenlik alanında bulunan bireylerin yaşamını korumak için önleyici genel güvenlik tedbirleri alma görevini de yüklediğini belirtmiştir.

4. Mahkeme, başvuru konusu olayda, yetkililer tarafından alındığı belirtilen önlemlerin ve nöbetçi askerin uyarılarının sorumlu yetişkinler gibi davranması beklenemeyecek olan başvuru ve arkadaşlarının mayınlı sahaya girmesini engelleyemediğini, koyun sürüsünün dahi tel örgülerin üzerinden aşabildiğini, dolayısıyla başvurucayalardan Salih Ülgen'in kalıcı şekilde yaralanmasına neden olan mayın patlamasının meydana gelmemesi için alınması gerekli güvenlik tedbirlerinin somut olayda yeterli düzeyde bulunmadığını tespit etmiştir.

5. Mahkeme, açıklanan nedenlerle, Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkının pozitif yükümlülük yönünden İHLAL EDİLDİĞİNE karar vermiştir.

Davanın Makul Sürede Sonuçlandırılmadığı İddiası

3. Anayasa Mahkemesi, makul sürede yargılanma hakkının amacının, tarafların uzun süren yargılama faaliyeti nedeniyle maruz kalacakları maddi ve manevi baskı ile sıkıntılardan korunması olup, hukuki uyumsuzluğun çözümünde gerekli özenin gösterilmesi gereği de yargılama faaliyetinde göz ardı edilemeyeceğinden, yargılama süresinin makul olup olmadığının her bir başvuru açısından münferiden değerlendirilmesi gerektiğini belirtmiştir.

4. Mahkeme, başvuru konusu olayda, başvuruya konu altı yıl yedi ay altı gün süren yargılama faaliyetinde makul olmayan bir gecikmenin olduğunu tespit etmiştir.

5. Mahkeme, açıklanan nedenlerle, makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE karar vermiştir.

[Kararın tam metni için web bağlantısı](#)

Karar Bilgileri:

Genel Kurulun 12/11/2014 tarih ve 2013/1461 başvuru numaralı kararı.

Sistemik Kavramlar Dizisi

İfade özgürlüğü

Kararın Özü:

Kişiler yayınladıkları kitaplar nedeniyle henüz mahkûm edilmemiş olsa bile, ertelenen kovuşturmanın gelecekte yeniden başlayabilmesi olasılığının onlarda stres ve cezalandırılma endişesi yarattığı kabul edilebilir.

Anayasa'nın 26. maddesi ve daha özel olarak da 27. maddesi, bilgi ve fikir edinme ve düşünceleri yayma kapsamında sanatsal ifade özgürlüğünü de içerir.

Sanatsal açıklamaların sınırlanmasında kamusal yetki kullanan makamların çok dar bir takdir aralığı vardır.

Kararın Özeti:

1. Başvurucu, merkezi İstanbul'da bulunan Aram Yayıncılık isimli yayınevini sahibidir. Başvurucunun, 2002 yılı Ocak ayında iki şiir kitabı yayınlamasından dolayı PKK Terör Örgütüne basın yolu ile yardım etmek suçundan cezalandırılması için kamu davası açılmıştır. İstanbul 4 No.lu DGM'nin kararı ile başvurucunun 3 yıl 9 ay ağır hapis cezası ile cezalandırılmasına ve verilen hürriyeti bağlayıcı cezanın 9.923,00-TL ağır para cezasına çevrilmesine karar verilmiştir. Kararın temyizi üzerine Yargıtay İlk Derece Mahkemesinin kararını onamış ve karar kesinleşmiştir. İnfaz aşamasında 765 sayılı Kanun'un 169. maddesinde yapılan değişiklik nedeniyle, İstanbul 4 No.lu DGM'nin 20/2/2004 tarihli kararı ile infazın durdurulmasına karar verilmiş ve aynı tarihte, başvurucunun eyleminin değişen kanun hükmü göz önüne alınarak yeniden değerlendirilmesi için uyarılma yargılamasına başlanmıştır. Başvurucunun, İstanbul 12. Ağır Ceza Mahkemesinin (Eski 4 Nolu DGM) kararı ile terör örgütünün propagandasını yapmak 1.080 TL adli para cezası ile cezalandırılmasına karar verilmiştir. Temyiz üzerine Yargıtay İlk Derece Mahkemesinin kararı usulden bozulmuştur. Yeniden yapılan yargılama sonunda başvurucunun, İstanbul 12. Ağır Ceza Mahkemesinin 8/12/2010 tarihli kararı ile terör örgütünün propagandasını yapmak suçundan 16.660,00-TL adli para cezası ile cezalandırılmasına karar verilmiştir. Temyiz üzerine Yargıtay ilamı ile İlk Derece Mahkemesinin kararı bir kez daha usulden bozulmuştur. Yeniden yapılan yargılama sonunda, İstanbul 12. Ağır Ceza Mahkemesinin 10/7/2012 tarihli kararı ile başvuru hakkında yürütülen kovuşturmanın, 6352 sayılı Kanun'un geçici 1. maddesi uyarınca ertelenmesine ve başvuru hakkında üç yıl denetimli serbestlik hükümlerinin uygulanmasına karar verilmiştir. İtiraz üzerine İstanbul 13. Ağır Ceza Mahkemesinin kararı ile itiraz reddedilmiş ve kovuşturmanın ertelenmesi kararı kesinleşmiştir.

2. Başvurucu, uyarılma yargılamasının 9 yıl sürmesi nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının, yayınladığı kitaplardan dolayı yargılanması nedeniyle düşünceyi açıklama ve yayma özgürlüğünün ve İlk Derece Mahkemesince kovuşturmanın ertelenmesine ilişkin olarak verilen son kararın duruşma yapılmadan dosya üzerinde verilmesi nedeniyle aleni yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvurucu, 10.000,00 TL maddi ve 30.000,00 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

Duruşmada Hazır Bulunma Hakkının İhlali İddiası

3. Anayasa Mahkemesi, hakkaniyete uygun yargılamanın en önemli unsuru olan sanığın kendini savunma hakkından faydalanmasının ilk koşulunun sanığın savunmasını yapabilmesi için mahkeme önünde hazır bulunma olanağına sahip olması olduğunu hatırlatmıştır.

4. Mahkeme, başvuru konusu olayda, başvurusunun başvuruya konu şiir kitaplarını yayınlaması nedeniyle toplam 11 yıla yakın bir süre yargılanmış olduğunu ve bu süre içerisinde defalarca mahkeme huzurunda savunma yapma fırsatı bulduğunu kaldı ki kovuşturmanın ertelenmesi kararının bireyin suç işleyip işlemediğiyle ilişkili olmadığını bu nedenle, böyle bir incelemenin duruşma açılmadan ve başvuru duruşmaya çağrılmadan yapılmış olmasının bir bütün olarak yargılamanın adilliğini etkilemediğini tespit etmiştir.

5. Mahkeme, açıklanan nedenlerle, başvurunun bu bölümünün “açıkça dayanaktan yoksun olması” nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar vermiştir.

İfade Özgürlüğünün İhlal Edildiği İddiası

3. Anayasa Mahkemesi, başvuruya konu kitaplardaki şiirler gibi sanat eserleri yaratan, dağıtan veya sergileyen kişilerin fikir ve görüşlerin yayılmasına önemli bir katkıda bulunmakta olduğunu ve dolayısıyla da sanatsal eserlerin demokratik bir toplum için büyük önem taşıdığını bu nedenle Devletin, sanat eserini yaratan kişilerin ifade özgürlüklerine gereksiz müdahalelerde bulunmama yükümlülüğü konusunda daha hassas davranması gerektiğini belirtmiştir.

4. Mahkeme, başvuru konusu olayda, kitap bir bütün olarak incelendiğinde şiddeti övdüğünün, kişileri terör yöntemlerini benimsemeye başka bir deyişle şiddet kullanmaya, nefrete, intikam almaya veya silahlı direnişe tahrik ve teşvik ettiğinin söylenemeyeceğini aksine, başvurusunun yayınladığı kitaplarda mahkûmiyetine dayanak yapılan şiirlerde genel olarak PKK terör örgütünün kurucusu ve yöneticisinin cezaevine kapatılmış olmasından duyulan rahatsızlığın, silahlı çatışmalarda ölen kişilerin ardından duyulan hüznün şiir diliyle ve oldukça soyut bir biçimde anlatıldığını; Kürdistan olarak tanımlanan coğrafyada ölen kişilerin özgürlük için öldüklerinin belirtildiğini tespit, bu sebeple, başvuruya konu kitapları yayınlaması nedeniyle başvurusunun yaklaşık 11 yıl kadar uzunca bir süredir soruşturma ve kovuşturmaya tabi tutulması ve kovuşturmaya tabi tutulma riskinin halen devam etmesi nedeniyle başvurusunun ifade özgürlüğüne yönelik müdahalenin demokratik bir toplumda gerekli ve ölçülü olmadığını tespit etmiştir.

5. Mahkeme, açıklanan nedenlerle, Anayasa'nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğünün İHLAL EDİLDİĞİNE karar vermiştir.

Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiği İddiası

3. Anayasa Mahkemesi, davanın karmaşıklığı, yargılamanın kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvuruçunun davanın hızla sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususların, bir davanın süresinin makul olup olmadığının tespitinde göz önünde bulundurulması gereken kriterler olduğunu belirtmiştir.

4. Mahkeme, başvuru konusu olayda, 8 yıl 10 ay 6 günlük yargılama sürecinde makul olmayan bir gecikmenin olduğunu tespit etmiştir.

5. Mahkeme, açıklanan nedenlerle, makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE karar vermiştir.

[Kararın tam metni için web bağlantısı](#)

Karar Bilgileri:

Birinci Bölümün 15/10/2014 tarih ve 2012/543 başvuru numaralı kararı.

Sistematik Kavramlar Dizisi

Kabul edilemezlik nedenleri

Zaman bakımından yetkisizlik

Kişi bakımından yetkisizlik

Kararın Özü:

Müdafî yardımından yararlanmakla ilgili AİHM içtihadı, adil yargılanma hakkının yeterince uygulanabilir ve etkili olabilmesi için, kural olarak şüpheliye kolluk tarafından ilk kez sorgulanmasından itibaren avukata erişim hakkı sağlanması gerektiği yönündedir. Bu hakkın ancak, davanın kendine özgü koşulları bu hakkın kısıtlanması için zorunlu sebepler ortaya çıkarması halinde kısıtlanabileceği, avukata erişim hakkının kısıtlanmasına istisnai olarak zorunlu sebeplerin gerekçe gösterilmesi durumunda bile, bu kısıtlamanın savunma haklarına zarar vermemesi gerektiği, avukat erişimi sağlanmayan sanığın kolluk soruşturması sırasındaki ifadelerinin mahkûmiyet kararında kullanılması durumunda savunma haklarına telafi edilmez biçimde zarar verilmiş sayılacağı belirtilmektedir.

Kararın Özeti:

1. Başvurucu, 15/6/2003 tarihinde terör örgütüne üye olma suçlamasıyla gözaltına alınmış ve 19/6/2003 tarihinde Cumhuriyet Savcısı tarafından ifadesi alındıktan sonra yasadışı MLKP (Marksist Leninist Komünist Parti) adlı örgütün amaçları doğrultusunda anayasal düzeni zorla değiştirmeye teşebbüs suçundan İzmir Devlet Güvenlik Mahkemesi (DGM) tarafından tutuklanmıştır. İzmir DGM Cumhuriyet Başsavcılığının iddianamesi ile başvurusunun anayasal düzeni cebren değiştirmeye teşebbüs etmek suçundan cezalandırılması talep edilmiştir. Devlet Güvenlik Mahkemelerinin kaldırılmasından sonra 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 250. maddesiyle görevli İstanbul 12. Ağır Ceza Mahkemesince yürütülen davada başvuru 16/7/2002-14/6/2003 tarihleri arasında meydana gelen ve MLKP terör örgütü tarafından gerçekleştirilen dokuz ayrı bombalama ve yağma eylemini bizzat işlediği/iştirak ettiği iddiasıyla yargılanmıştır. İstanbul 12. Ağır Ceza Mahkemesinin kararıyla isnat edilen suç nedeniyle başvuru hakkında müebbet hapis cezasına hükmedilmiştir. Yargıtay 9. Ceza Dairesinin 25/9/2012 tarihli ilamıyla mahkûmiyet hükmü onanmıştır.

2. Başvurucu, gözaltında baskı altında ve müdafî olmaksızın alınan ifadelerin hükme esas alındığını, avukat ve şüphelinin yokluğunda ilgili mevzuatına göre hazır bulunması gerekenler katılmadan yapılan aramada bulunan delillerin suçlamaya dayanak yapıldığını, tutanak mümzileri ve arama yapılan yerin sahibi dinlenilmeden aramanın hükme esas alındığını, aleyhe tanıklık yapan ve teşhiste bulunan kişilerin mahkeme huzurunda dinlenilmediğini ve sorgulama hakkı tanınmadığını, son duruşmada mazeretlerin davayı uzatma amacıyla beyan edildiği kabul edilerek savunmada avukat yardımından yararlandırılmadığını, lehe delillerin toplanması taleplerinin değerlendirilmediğini belirterek

adil yargılanma hakkının, makul sürede yargılanma ve yargılama sürerken salıverilme, özgürlüğün kısıtlanması işleminin kanuna uygun yapıp yapılmadığının kısa sürede bir mahkemeye inceletme ve zararın tazmininin sağlanmadığını belirterek kişi hürriyeti ve güvenliğinin ihlal edildiğini ileri sürmüş, yargılamanın yenilenmesine karar verilmesini talep etmiştir.

Kişi Hürriyeti ve Güvenliğinin İhlali İddiası

3. Anayasa Mahkemesi, zaman bakımından yetkisinin başlangıcının 23/9/2012 tarihi olduğunu hatırlatmıştır.

4. Mahkeme, başvuru konusu olayda, tutuklamaya ilişkin nihai kararın Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisinin başladığı 23/9/2012 tarihinden önce verildiğini tespit etmiştir.

5. Mahkeme, açıklanan nedenlerle, başvurunun bu kısmının, "zaman bakımından yetkisizlik" nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar vermiştir.

Adil Yargılanma Hakkının İhlal Edildiği İddiası

(Aramaya İlişkin Şikâyet)

3. Anayasa Mahkemesi, açıkça keyfi olmadıkça, belirli bir kanıt türünün kabul edilebilir olup olmadığına, değerlendirme şekline veya aslında başvuruçunun suçlu olup olmadığına karar vermenin kendi görevi olmadığını hatırlatmıştır.

4. Mahkeme, başvuru konusu olayda, suçlamaya dayanak olan bir kısım delillerin ele geçirildiği aramaya ilişkin konutta ikamet eden diğer sanık İ.A.'nın hâkim huzurunda verdiği ifadelerde aramanın yapılmasına ve delillerin elde edilmesine ilişkin hususların anlatıldığını, bu yerde ikamet eden kişiye ait beyanlar dikkate alındığında, düzenlenen tutanakta ikamet sahibinin imzasının bulunmamasının tek başına aramanın ve ele geçirilen delillerin hukuka aykırı kabul edilmesine neden olmayacağını tespit etmiştir.

5. Mahkeme, açıklanan nedenlerle, başvurunun bu bölümünün "açıkça dayanaktan yoksunluk" nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar vermiştir.

Adil Yargılanma Hakkının İhlal Edildiği İddiası

(Çelişmeli Yargılama İlkesi ve Taleplerin Reddine İlişkin Şikâyetler)

3. Anayasa Mahkemesi, başvuru konusu olaylarla ilgili delilleri sunmak suretiyle olaylar hakkındaki iddialarını ve dayanılan Anayasa hükmünün kendilerine göre ihlal edildiğine dair açıklamalarda bulunarak iddialarını kanıtlamanın başvuruçuya düştüğünü hatırlatmıştır.

4. Mahkeme, başvuru konusu olayda, başvuruçunun aleyhe tanıklık yapan ve teşhiste bulunan kişilerin mahkeme huzurunda dinlenmediğini ve kendisine sorgulama hakkı tanınmadığını, lehe delillerin toplanması taleplerinin değerlendirilmediğini ileri sürmekle birlikte, hangi tanık ve delille ilgili olduğu açıklanmaksızın ve yargılamaya etkisi belirtilmeden genel olarak haklarının ihlal edildiğini ileri sürdüğünü tespit etmiştir.

5. Mahkeme, açıklanan nedenlerle, başvurunun bu bölümünün "açıkça dayanaktan yoksunluk" nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar vermiştir.

Adil Yargılanma Hakkının İhlal Edildiği İddiası

(Kovuşturma Aşamasında Avukat Yardımından Yararlandırılmama Şikâyeti)

3-4. Anayasa Mahkemesi, başvuru hakkında tefrik edilen dosyada hükmün verildiği 17/6/2011 tarihli duruşmada, başvuru ve müdafinin savunmalarını yaptıklarını ve yazılı olarak sunduklarını, Mahkemece bu hususların duruşma tutanağında belirtildiğini tespit etmiştir.

5. Mahkeme, açıklanan nedenlerle, başvurunun bu bölümünün "açıkça dayanaktan yoksunluk" nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar vermiştir.

Adil Yargılanma Hakkının İhlal Edildiği İddiası

(Gözetiminde Müdafî Yardımından Yararlandırılmama Şikâyeti)

3. Anayasa Mahkemesi, gözetiminde şüpheliye avukata erişim imkânının sağlanmaması yönünde bir kurala dayanan uygulamanın tek başına adil yargılanma şartlarının yerine getirilmemesi sonucunu doğurabileceğini belirtmiştir.

4. Mahkeme, başvuru konusu olayda, başvurunun gözetiminde tutulduğu sırada Devlet Güvenlik Mahkemelerinin görev alanına giren suçlar yönünden kural olarak müdafî yardımından yararlanmanın ancak belli bir aşamadan sonra mümkün olduğunu, anılan tarihlerde ilgili mevzuatın normal gözetim süresinde avukata erişim imkânını tanımadığını, başvurunun diğer deliller yanında müdafî olmaksızın alınan ve daha sonra mahkemede doğrulanmayan ifadesi doğrultusunda anılan eylemleri gerçekleştirmek suretiyle isnat edilen suçtan mahkûmiyetine karar verildiğini, gözetiminde iken alınan bu ifadelerin mahkûmiyet için belirleyici biçimde kanıt olarak kullanıldığını, sonraki aşamalarda sağlanan müdafî yardımı ve yargılama usulünün diğer güvencelerinin soruşturmanın başında başvurunun savunma hakkına verilen zararı gideremediğini, yargılama devam ettiği sırada yürürlüğe giren 5271 sayılı Kanun'un 148. maddesi, hâkim veya mahkeme önünde doğrulanmayan müdafî yardımı sağlanmadan alınan kolluk beyanları bakımından kovuşturma aşamasında savunmanın etkinliğini sağlayacak nitelikte ise de, ilk derece yargılamasında bu hususun tartışılmadığını ve temyiz aşamasında da bu eksikliğin telafi edilmediğini, gözetim aşamasında avukata erişim imkânı sağlanmaması ve bu sırada elde edilen ifadelerin mahkûmiyet kararına esas alınmasının bir bütün olarak yargılamanın hakkaniyete uygun yürütülmemesi sonucunu doğurduğunu tespit etmiştir.

5. Mahkeme, açıklanan nedenlerle, adil yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE karar vermiştir.

[Kararın tam metni için web bağlantısı](#)

Karar Bilgileri:

Birinci Bölümün 15/10/2014 tarih ve 2012/731 başvuru numaralı kararı.

Sistemik Kavramlar Dizisi

Suçta ve Cezada Kanunilik İlkesi

Kararın Özü:

İdari para cezası ve bu cezaya karşı başvurunun Mahkemece reddedilmesi nedeniyle suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edildiği iddiası Anayasa ve AİHS'nin ortak koruma alanında yer alır.

Eğer suçun işlendiği tarihte yürürlükte olan ceza kuralı ile kesin bir hükmün verilmesinden önce kabul edilen bir ceza kuralı farklı ise, hâkimin, sanığın lehine olan ceza kuralını uygulaması gerekir.

Kararın Özeti:

1. Başvurucunun işyerinde 16/4/2010 tarihinde yapılan denetimde 10 gram sarmalıklı kıyılmış tütün ele geçirilmiştir. Turgutlu Kaymakamlığı tarafından, 19/4/2010 tarihinde, 4733 sayılı Kanun'un 8. maddesine aykırı olarak sarmalıklı kıyılmış tütün satışı yapması nedeniyle, başvurucuya 5.723 TL idari para cezası verilmiş olup, bu ceza 20/4/2010 tarihinde kendisine tebliğ edilmiştir. Başvurucu tarafından süresinde itiraz edilmeyen bu idari yaptırım kararı kesinleşmiştir. Başvurucu, henüz para cezası infaz edilmeden, 6/5/2011 tarihli dilekçesiyle Turgutlu Kaymakamlığına başvurarak, 25/2/2011 tarihinde yürürlüğe giren 6111 sayılı Kanun'un 175. maddesi ile 4733 sayılı Kanun'un 8. maddesinde değişiklik yapıldığını ve bu yeni düzenleme ile eylemi hakkındaki idari para cezası miktarının 250 TL olarak belirlendiğini, bu nedenle Kanun hükmünün lehe değişen son şeklinin kendisine uygulanmasını ve buna göre daha önce 5.723 TL olarak belirlenen 19/4/2010 tarihli idari para cezasının iptal edilerek, yeni düzenleme uyarınca 250 TL idari para cezası verilmesini talep etmiştir. Başvurucunun talebi Turgutlu Kaymakamlığının 30/6/2011 tarihli kararıyla "...kesinleşmiş idari yaptırım kararının bir mahkeme ilamı olmaksızın Kaymakamlığımız tarafından ortadan kaldırılması veya değiştirilmesi durumu yetkimiz dışında olduğundan" gerekçesine dayalı olarak reddedilmiştir. Başvurucunun yaptığı itirazı inceleyen Manisa İdare Mahkemesi talebi reddetmiştir. Başvurucunun bu karara karşı yaptığı başvuruyu inceleyen Manisa Bölge İdare Mahkemesi ise itirazı kabul ederek, işlemin iptaline karar vermiştir. Davalı idarenin karar düzeltme talebi sonucunda Manisa Bölge İdare Mahkemesi, karar düzeltme isteminin kabulüne ve Manisa İdare Mahkemesinin kararının onanmasına karar vermiştir.

2. Başvurucu, 4733 sayılı Kanun'a aykırı olarak işyerinde 10 gram sarmalıklı kıyılmış tütün bulundurmasından dolayı Turgutlu Kaymakamlığı tarafından kendisine 5.723,00 TL idari para cezası verildiğini, bu cezanın kesinleşmesinden sonra ilgili Kanun hükmünde yapılan değişiklik ile söz konusu eylemin karşılığı olarak ceza miktarının 250,00 TL olarak düzenlendiğini, lehe değişen hükmün uygulanması amacıyla İdare ve Mahkemelere yaptığı

başvurunun reddedildiğini, bu nedenle Anayasa'nın 38. maddesinin ihlal edildiğini iddia etmiş ve yeniden yargılama yapılmasına karar verilmesi talebinde bulunmuştur.

3. Anayasa Mahkemesi, suçta ve cezada kanunilik ilkesinin, hukuk devletinin kurucu unsurları arasında olduğunu, kanunilik ilkesinin, genel olarak bütün hak ve özgürlüklerin düzenlenmesinde temel bir güvence oluşturmanın yanı sıra, suç ve cezaların belirlenmesi bakımından özel bir anlam ve öneme sahip olduğunu, bu kapsamda kişilerin kanunen yasaklanmamış veya yaptırıma bağlanmamış fiillerden dolayı keyfi bir şekilde suçlanmalarının ve cezalandırılmalarının önlenmekte olduğunu, buna ek olarak, suçlanan kişinin lehine olan düzenlemelerin geriye etkili olarak uygulanmasını sağladığını belirtmiştir.

4. Mahkeme, başvuru konusu olayda, başvuru konusunun eylemine uyan kanun hükmünde yapılan lehe değişikliğin başvurucuya uygulanmadığını tespit etmiştir.

5. Mahkeme, açıklanan nedenlerle, Anayasa'nın 38. maddesinin birinci fıkrasının İHLAL EDİLDİĞİNE karar vermiştir.

[Kararın tam metni için web bağlantısı](#)

Karar Bilgileri:

Birinci Bölümün 15/10/2014 tarih ve 2012/827 başvuru numaralı kararı.

Sistemantik Kavramlar Dizisi

Yaşam hakkı

Etkili soruşturma yürütme yükümlülüğü

Kararın Özü:

Bireyin, üçüncü kişi tarafından hukuka aykırı olarak ve Anayasa'nın 17. maddesini ihlal eder biçimde bir muameleye tabi tutulduğuna ilişkin savunulabilir bir iddiasının bulunması halinde, Anayasa'nın 17. maddesi, "Devletin temel amaç ve görevleri" kenar başlıklı 5. maddedeki genel yükümlülükle birlikte yorumlandığında etkili resmi bir soruşturmanın yapılmasını gerektirmektedir.

Kararın Özeti:

1. Başvurucu, 1999-2004 tarihleri arasında Belediye Başkanı olarak görev yapmıştır. Bu görevi sırasında, Ö.F.Ç. isimli şahsa ait oto pazarı, ruhsatsız olması ve kamu arazisinde bulunması gibi yasal gerekçelerle Belediye Encümen kararıyla sürekli olarak kapatılmıştır. Başvurucu, Belediye Başkanlığı görevi sona erdikten sonra 7/7/2004 tarihinde Ö.F.Ç.'nin silahlı saldırısına uğramıştır. Adli Tıp Şube Müdürlüğü'nün 20/8/2004 tarihli raporuna göre başvurucu, hayati tehlike geçirmeyecek ve 15 gün mutad iştigaline engel teşkil edecek şekilde yaralanmıştır. Adli Tıp Kurumunun 23/6/2006 tarihli raporunda ise, başvurunun sağ ayak ve dizinde oluşan fonksiyonel kısıtlılığın devamlı uzuv zaafı niteliğinde bulunduğu belirlenmiştir. Bu olay nedeniyle Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından yürütülen soruşturma sonucunda, adı geçen "ruhsatsız silah taşımak" ve "kasten yaralamak" suçlarından cezalandırılması istemiyle Asliye Ceza Mahkemesinde kamu davası açılmıştır. Mahkemece suçun hukuki niteliği dikkate alınmak suretiyle görevsizlik kararı verilerek, dosya Ankara Ağır Ceza Mahkemesine gönderilmiştir. Ağır Ceza Mahkemesinin kararıyla, Ö.F.Ç.'ye isnat olunan suçlar sabit görülerek "ruhsatsız silah taşımak suçundan 6136 sayılı Kanun'un 13/1. maddesi uyarınca 10 ay hapis ve 440 TL adli para cezası ile; kasten yaralama suçundan ise 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 86/1. maddesi gereğince 4 yıl 2 ay hapis cezası ile cezalandırılmasına" karar verilmiştir. Söz konusu kararın taraflarca temyiz edilmesi üzerine, Yargıtay hükmün bozulmasına karar vermiştir. Bozma kararına uyan Ağır Ceza Mahkemesinin kararıyla, Ö.F.Ç.'nin "ruhsatsız silah taşımak suçundan 10 ay hapis ve 366 TL adli para cezası ile; kasten yaralama suçundan ise 5 yıl hapis cezası ile cezalandırılmasına" karar verilmiştir. Bu kararın da Ö.F.Ç. tarafından temyiz edilmesi üzerine, Yargıtayın 19/10/2011 tarihli kararıyla, ruhsatsız silah taşımak suçundan kurulan hükmün onanmasına, kasten yaralama suçundan ise bozulmasına karar verilmiştir. Bozma kararına uyularak devam olunan yargılama sonucunda, Mahkemenin 24/1/2012 tarihli duruşmasında, kamu davasının zamanaşımı nedeniyle düşmesine karar verilmiştir. Bu karara karşı başvurunun yaptığı temyiz başvurusu, Yargıtayca reddedilmiştir.

2. Başvurucu, üçüncü bir kişi tarafından uğramış olduğu silahlı saldırı sonucu sağ ayak ve dizinde devamlı hareket kısıtlılığı oluştuğunu, olayın meydana geldiği 7/7/2004 tarihinden itibaren gerçekleşen adli sürecin makul sürede sonlandırılmadığı için davanın zamanaşımına uğradığını, böylece saldırıyı yapanın cezasız kaldığını, bu nedenle yaşam hakkı ve adil yargılanma hakkına bağlı olarak Anayasa'nın 17., 36. ve 141. maddelerinin ihlal edildiğini iddia ederek, 50.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

3. Anayasa Mahkemesi, Mahkemelerin, özellikle işkence ve kötü muamele niteliğindeki bir olayın zamanaşımına uğramaması için ellerinden gelen tüm gayreti sarf etmeleri ve tüm araçlara başvurmaları gerektiğini hatırlatmıştır.

4. Mahkeme, başvuru konusu olayda, derece mahkemeleri önündeki süreçte kayda değer bir gecikmenin olduğunu, bu gecikmenin makul bir nedene dayanmadığını, sanığın cezasız kalmasına engel olacak ivedilikte hareket edilmediğini ve cezai başvurunun etkisiz olmasına sebebiyet verildiğini tespit etmiştir.

5. Mahkeme, açıklanan nedenlerle, Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasının öngördüğü Devletin etkili soruşturma yapma usul yükümlülüğünün İHLAL EDİLDİĞİNE karar vermiştir.

[Kararın tam metni için web bağlantısı](#)

Karar Bilgileri:

Birinci Bölümün 15/10/2014 tarih ve 2013/4186 başvuru numaralı kararı.

Sistematik Kavramlar Dizisi

Kabul edilemezlik nedenleri

Açıkça dayanaktan yoksunluk

Adil yargılanma hakkı

Yargılamanın yenilenmesi

Gerekçeli karar hakkı

Çelişmeli yargılama hakkı

Duruşmalı yargılama hakkı

Kararın Özü:

Sözleşme'nin 6. maddesinde adil yargılanma hakkının kapsamı medeni haklara ilişkin bir uyuşmazlığın karara bağlanması ile ceza alanındaki bir suç isnadı konularıyla sınırlandırılmıştır. Ancak Anayasa Mahkemesi, dosya kapsamında yer alan olay ve olgular ışığında başvuru konusu şikâyetin hukuki niteliğini ve Anayasa'nın 36. maddesi uyarınca adil yargılanma hakkının kapsamını belirleme yetkisine sahip olup, yargılamanın yenilenmesini de bu kapsamda değerlendirmiştir.

Çelişmeli yargılama ilkesi, dosyada yer alan bilgi ve belgelerin taraflar açısından ulaşılabilir olmasını gerekli kılar. Dolayısıyla belgelere ulaşamama çelişmeli yargılama ilkesi açısından sorun oluşturabilir

Bir davada tarafların, hukuk düzenince hangi nedenle haklı veya haksız görüldüklerini anlayıp değerlendirebilmeleri için usulüne uygun şekilde oluşturulmuş, hükmün içerik ve kapsamı ile bu hükmeye varılırken mahkemenin neleri dikkate aldığı ya da almadığını gösteren, ifadeleri özenle seçilmiş ve kuşkuya yer vermeyecek açıklıktaki bir gerekçe bölümünün ve buna uyumlu hüküm fıkralarının bulunması "gerekçeli karar hakkı" yönünden zorunludur.

Kararın Özeti:

1. Başvurucular hakkında, Bodrum Cumhuriyet Başsavcılığınca 2004-2005 yılları arasında sahte fatura kullanmak suretiyle vergi ziyana sebebiyet vermek suçundan açılan dava üzerine yapılan yargılama sonucunda, Bodrum 1. Asliye Ceza Mahkemesinin kararı ile 2 yıl 1 ay ve 2 yıl 2 ay 20'ser gün hapis cezası verilmiştir. Başvurucular tarafından bu kararın temyiz edilmesi üzerine, Yargıtay, suç tarihlerinin 2005 ve 2006 olduğunu kabul ederek, anılan hükmü onamış ve karar aynı tarihte kesinleşmiştir. Başvurucular, 12/2/2013 tarihinde yargılamanın yenilenmesi talebi ile hükmü veren Mahkemeye başvuruda bulunmuşlardır. Başvurucular, yargılamanın yenilenmesi dilekçelerinde, kesinleşen hüküm ile sonuçlanan davaya ilişkin olarak yeni ortaya çıktığını ileri sürdükleri bir kısım olay ve delillerden bahsetmişlerdir. Asliye Ceza Mahkemesi tarafından, başvuru talebi ile ilgili olarak

Cumhuriyet Savcısının "*talebin reddi*" içeriğini haiz yazılı mütalaası alınmıştır. Mahkemenin 25/3/2013 tarihli ek kararı ile başvurucuların talepleri reddedilmiştir. Başvurucuların bu karara karşı yaptıkları itirazı inceleyen Ağır Ceza Mahkemesi, konu ile ilgili olarak Cumhuriyet Savcısının "*itirazın reddi*" içeriğini haiz yazılı mütalaasını da aldıktan sonra, itirazı reddetmiştir.

2. Başvurucular, haklarında daha önceden verilip kesinleşen hükümden sonra ortaya çıkan deliller kapsamında yargılamanın yenilenmesi amacıyla yaptıkları başvurunun Mahkemece reddedildiğini, hem hüküm veren Mahkemenin hem de itiraz merciinin, ileri sürdükleri iddiaları karşılamadan gerekçesiz bir şekilde karar verdiklerini, yargılamanın yenilenmesi taleplerini inceleyen Mahkeme tarafından alınan Cumhuriyet Savcısının olumsuz yöndeki mütalaasının kendilerine bildirilmeden karar verildiğini, bu durumun silahların eşitliği ilkesine aykırı olduğuna dair yaptıkları itiraza rağmen itirazı incelemekle görevli Ağır Ceza Mahkemesince bu konuda herhangi bir değerlendirme yapılmadığı gibi bu Mahkemece alınan Savcı görüşünün de kendilerine tebliğ edilmeden karar verildiğini, Yargıtay tarafından kendileri bilgilendirilip savunmaları alınmadan kanuna aykırı şekilde davaya konu eylemin suç tarihleri değiştirilmek suretiyle savunma haklarının kısıtlanmasından dolayı bu hususun da yargılamanın yenilenmesi nedeni oluşturduğunu, ancak Mahkeme kararlarında bu iddialarının da incelenmediğini, anılan taleplerin hükmü veren Mahkemece incelenmesinin bu yolu etkisizleştirdiğini, sözlü olarak dinlenme taleplerinin reddedildiğini, bu nedenlerle Anayasa'nın 36., 38. ve 141. maddelerinin ihlal edildiğini iddia etmişler ve 5.000'er TL manevi tazminat ve yargılama giderleri ödenmesi ile hükmolunan cezanın infazının başlamaması için tedbir kararı verilmesi ve yargılamanın yenilenmesi talebinde bulunmuşlardır.

Adil Yargılanma Hakkının İhlal Edildiği İddiası

(Duruşmalı Yargılama Hakkının İhlal Edildiği İddiası)

3. Anayasa Mahkemesi, "*duruşmalı yargılama hakkı*"nın, her türlü yargılamanın mutlaka duruşmalı yapılması zorunluluğu anlamına gelmediğini, adil yargılama ilkelerine uyulmak şartıyla usul ekonomisi ve iş yükünün azaltılması gibi amaçlarla bazı yargılamaların duruşmadan istisna tutulmasının ve duruşma yapılmaksızın karara bağlanmasının anayasal hakların ihlalinin oluşturmayacağını özellikle ilk derece mahkemeleri önünde duruşmalı yargılama yapılıp karar verildikten sonra, kanun yolu incelemesinin, tarafların iddia veya savunmaları yazılı olarak alındıktan sonra, dosya üzerinden yapılması halinde adil yargılanma hakkının ihlalden söz edilemeyeceğini belirtmiştir.

4. Mahkeme, başvuru konusu olayda, "*yargılamanın yenilenmesi*" yolu her ne kadar bir olağanüstü kanun yolu olarak düzenlenmiş ise de, Mahkemece bu talebin duruşma açılmadan inceleneceğini, ancak talebin kabul edilmesi halinde duruşmanın açılarak, yargılama sonucunda yeni bir hükmün verilmesi ve bu hükme karşı kanun yollarına başvurulması imkânının bulunduğu, dolayısıyla, bireyin suç işleyip işlemediğiyle ilişkili olmayan, sadece yeniden yargılama şartlarının bulunup bulunmadığına dair gerçekleşen böyle bir incelemenin duruşma açılmadan yapılmış olması nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiğinin söylenemeyeceğini tespit etmiştir.

5. Mahkeme, açıklanan nedenlerle, başvurunun bu kısmının "*açıkça dayanaktan yoksun olması*" nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar vermiştir.

Adil Yargılanma Hakkının İhlal Edildiği İddiası

(İlk Derece Mahkemesi Tarafından Savcının Görüşünün Bildirilmemesi Nedeniyle Silahların Eşitliği ve Çelişmeli Yargılama İlkesinin İhlal Edildiği İddiası)

3. Anayasa Mahkemesi, çelişmeli yargılama ilkesinin, dosyada yer alan bilgi ve belgelerin taraflar açısından ulaşılabilir olmasını gerekli kıldığını, dolayısıyla belgelere ulaşamamanın çelişmeli yargılama ilkesi açısından sorun oluşturabileceğini hatırlatmıştır.

4. Mahkeme, başvuru konusu olayda, başvuru konularının, yargılamanın yenilenmesi talebinin incelenmesi aşamasında tebliğ edilmemiş olsa bile bu talebin reddine dair kararın tebliği sırasında Savcılık görüşünün içeriğinden haberdar olduklarını ve buna yönelik görüşlerini hazırlama ve itiraz mercine sunma imkânı bulabildiklerini tespit etmiştir.

5. Mahkeme, açıklanan nedenlerle, başvurunun bu kısmının "açıkça dayanaktan yoksun olması" nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar vermiştir.

Adil Yargılanma Hakkının İhlal Edildiği İddiası

(Gerekçeli Karar Hakkının İhlal Edildiği İddiası)

3. Anayasa Mahkemesi, mahkemelerin, davanın sonucuna etkili olduğunu kabul ettiği bir husus hakkında "ilgili ve yeterli bir yanıt" vermemesinin veya yanıt verilmesini gerektiren usul veya esasa dair iddiaların cevapsız bırakılmış olmasının bir hak ihlaline neden olabileceğini hatırlatmıştır.

4. Mahkeme, başvuru konusu olayda, yargılamanın yenilenmesi talebini inceleyen Asliye Ceza Mahkemesinin, başvuru konularının taleplerinin gerekçeli kararda tartışıldığını belirterek red kararı verdiğini, ancak, hangi talebi gerekçeli kararın hangi kısmında tartıştığını açıklamadığını, diğer bir ifadeyle Mahkemece, yeni olduğu söylenerek sunulan delillerin önceki karar içerisinde ne şekilde tartışıldığı belirtilmeden, dosya içeriğine uygun olmayan nedenlerle talebin reddedildiğini dolayısıyla gerek hükmün dayanağını oluşturan gerekçeli kararın gerekse dosyanın incelenmesinde, anılan red gerekçesinin, adalet gereksinimini giderecek ölçü ve nitelikte, yeterli, makul ve ikna edici olmadığını öte yandan, Mahkemenin red kararına ve bu Mahkemece Savcının görüşünün tebliğ edilmemiş olması nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği hususuna ilişkin olarak ayrıntılı itirazda bulunan başvuru konularının da, İtiraz Mercii tarafından makul bir gerekçe gösterilmeden reddedildiğini dolayısıyla, gerek yargılamanın yenilenmesi talebini reddeden Mahkeme kararının gerekse İtiraz Mercii kararının hakkaniyete uygun makul bir gerekçeyi içerdiğinden bahsedilemeyeceğini tespit etmiştir.

5. Mahkeme, açıklanan nedenlerle, adil yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE karar vermiştir.

Adil Yargılanma Hakkı

(İtiraz Mercii Tarafından Savcının Görüşünün Bildirilmemesi Nedeniyle Silahların Eşitliği ve Çelişmeli Yargılama İlkesinin İhlal Edildiği İddiası)

3. Anayasa Mahkemesi, çelişmeli yargılama ilkesinin, dosyada yer alan bilgi ve belgelerin taraflar açısından ulaşılabilir olmasını gerekli kıldığını, dolayısıyla belgelere ulaşamamanın çelişmeli yargılama ilkesi açısından sorun oluşturabileceğini hatırlatmıştır.

4. Mahkeme, başvuru konusu olayda, Cumhuriyet Savcısının, başvurucuların itirazlarının reddine yönelik olarak aleyhe mütalaada bulunduğunu, Savcının mütalaasının bu nedenle Mahkeme kararını etkileyici nitelikte olduğunu, hakkaniyet açısından, bu tür mütalaaların bildirilmesinin, başvurucuların itiraz mercii önünde duruşma hakkına sahip olmaması gerçeği karşısında daha da zorunlu olduğunu ve çelişmeli yargılama ilkesine aykırı olarak Cumhuriyet Savcısının Mahkemeye sunduğu mütalaasının başvuruculara bildirilmediğini tespit etmiştir.

5. Mahkeme, açıklanan nedenlerle, adil yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE karar vermiştir.

[Kararın tam metni için web bağlantısı](#)

Karar Bilgileri:

İkinci Bölümün 18/9/2014 tarih ve 2013/7087 başvuru numaralı kararı.

Sistemik Kavramlar Dizisi

Düşme kararı

İhlalin ve sonuçlarının ortadan kalkmış olması

Disiplin para cezası

Kararın Özü:

Anayasa Mahkemesi, başvuruçunun davadan açıkça feragat etmesi, davasını takipsiz bıraktığının anlaşılması, ihlalin ve sonuçlarının ortadan kalkmış olması ya da Anayasa Mahkemesince saptanan benzer nitelikteki başka bir gerekçeden dolayı başvurunun incelenmesinin sürdürülmesini haklı kılan bir sebebin olmadığı kanaatine varması hâlinde başvuru hakkında düşme kararı verebilir.

Mahkemeyi yanıltmak amacıyla kasten gerçek olmayan maddi vakialara dayanılması veya bu nitelikte bilgi ve belge sunulması, başvurunun değerlendirilmesi noktasında esaslı olan bir unsur hakkında bilgi verilmemesi, başvurunun değerlendirilmesi sürecinde vuku bulan ve söz konusu değerlendirmeyi etkileyecek nitelikte yeni ve önemli gelişmeler hakkında Mahkemenin bilgilendirilmemesi suretiyle başvuru hakkında doğru bir kanaat oluşturulmasının engellenmesi, medeni ve meşru eleştiri sınırları saklı kalmak kaydıyla bireysel başvuru amacıyla bağdaşmayacak surette hakaret, tehdit veya tahrik edici bir üslup kullanılması ile söz konusu başvuru yolu kapsamında ihlalin tespiti ile ihlal ve sonuçlarının ortadan kaldırılmasına ilişkin amaçla bağdaşmayacak surette içeriksiz bir başvuruda bulunulması durumunda, başvuru hakkının kötüye kullanıldığı kabul edilebilecektir.

Kararın Özeti:

1. Başvurucu tarafından, hakkında bir yayın organında çıkan haber nedeniyle 29/4/2005 tarihinde açılan tazminat davasının, hakkında bir başka yayın organında çıkan haber nedeniyle açılan tazminat davası ile birleştirilmesine karar verilmiştir. Birleştirme kararı sonrasında yapılan yargılama neticesinde başvuruçunun davasının reddine hükmedilmiştir. İlk derece Mahkemesi kararı temyiz edilmekle, Yargıtayca onanmıştır. Başvurucu tarafından yapılan karar düzeltme başvurusu reddedilmiştir. Ret kararı başvuru vekiline 13/8/2013 tarihinde tebliğ edilmiş ve 12/9/2013 tarihinde bireysel başvuruda bulunulmuştur. Adalet Bakanlığı İnsan Hakları Tazminat Komisyonu Başkanlığının 23/5/2014 sayılı yazısında, başvuruya konu aynı yargılama süreci ile ilgili olarak, başvuru tarafından Komisyon Başkanlığına yapılan müracaat sonucunda, 10/4/2014 tarihli karar ile başvuru lehine 10.000,00 TL tazminata hükmedildiği bildirilmiştir.

2. Başvurucu, hakkında bazı yayın organlarında yer alan haberler nedeniyle açtığı manevi tazminat davasının sekiz yıl sonra karara bağlanması nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

Düşme Kararı

3. Anayasa Mahkemesi, başvuru konusunun davadan açıkça feragat etmesi, davasını takipsiz bıraktığının anlaşılması, ihlalin ve sonuçlarının ortadan kalkmış olması ya da Anayasa Mahkemesince saptanan benzer nitelikteki başka bir gerekçeden dolayı başvurunun incelenmesinin sürdürülmesini haklı kılan bir sebebin olmadığı kanaatine varması hâlinde başvuru hakkında düşme kararı verebileceğini hatırlatmıştır.

4. Mahkeme, başvuru konusu olayda, başvuru konusunun söz konusu yargılama sürecine ilişkin olarak makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği tespitiyle birlikte lehine 10.000,00 TL tazminat ödenmesine hükmedildiği anlaşılan Komisyon kararı nazara alındığında, söz konusu ihlal iddiası açısından ihlalin ve sonuçlarının ortadan kalkmış olduğunu tespit etmiştir.

5. Mahkeme, açıklanan nedenlerle, başvurunun düşmesine karar vermiştir.

Disiplin Para Cezası

3. Anayasa Mahkemesi, Mahkemeyi yanıltmak amacıyla kasten gerçek olmayan maddi vakıalara dayanılması veya bu nitelikte bilgi ve belge sunulmasının, başvurunun değerlendirilmesi noktasında esaslı olan bir unsur hakkında bilgi verilmemesinin, başvurunun değerlendirilmesi sürecinde vuku bulan ve söz konusu değerlendirmeyi etkileyecek nitelikte yeni ve önemli gelişmeler hakkında Mahkemenin bilgilendirilmemesi suretiyle başvuru hakkında doğru bir kanaat oluşturulmasının engellenmesinin, medeni ve meşru eleştiri sınırları saklı kalmak kaydıyla bireysel başvuru amacıyla bağdaşmayacak surette hakaret, tehdit veya tahrik edici bir üslup kullanılması ile söz konusu başvuru yolu kapsamında ihlalin tespiti ile ihlal ve sonuçlarının ortadan kaldırılmasına ilişkin amaçla bağdaşmayacak surette içeriksiz bir başvuruda bulunulması durumunda, başvuru hakkının kötüye kullanıldığının kabul edilebileceğini belirtmiştir.

4. Mahkeme, başvuru konusu olayda başvuru konusunun 17/7/2013 tarihinde 6384 sayılı Kanun uyarınca tazminat talebinde bulunduğunu, 13/9/2013 tarihinde ise aynı maddi vakıalar ve ihlal iddiasına dayalı olarak bireysel başvuruda bulunduğunu ve başvuru formu ve eklerinde AİHM nezdinde yaptığı başvuru ile belirtilen başvuru kapsamında Komisyona yaptığı müracaata dair bir bilgi ve belge de sunmadığı gibi, talebinin Komisyonca kabul edilerek tazminat ödenmesine hükmedilen 10/4/2014 tarihinden sonra da İçtüzüğü'nün 59. maddesinin (5) numaralı fıkrasında belirtilen yükümlülüğüne açıkça aykırı olarak mevcut duruma ilişkin herhangi bir bildirimde bulunmadığını tespit etmiştir.

5. Mahkeme, açıklanan nedenlerle, 6216 sayılı Kanun'un 51. maddesi uyarınca, başvuru aleyhine takdiren 500,00 TL disiplin para cezasına hükmetmiştir.

[Kararın tam metni için web bağlantısı](#)